

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Ronda de Sant Pere, 3 Telèfon 22592 : Subscripció: 3⁵⁰ pessetes trimestre

Any VII. Núm. 356-Barcelona, dijous, 12 desembre 1935

A la pàgina 2:

El professor Charles Richet, per Jaume Pi-Sunyer.

A la pàgina 4:

"El Somni d'una nit d'estiu", per Josep Palau.

A la pàgina 7:

Una exposició de primitius catalans, per Joan Sacs.

UNA ENQUESTA

Els intel·lectuals i Europa

D'entre els miratges nascuts en el renovellament il·lusori de la postguerra, un dels que més definitivament ha marcat la generació dels pensadors contemporanis del gran crim, perquè agullonava en ells la necessitat d'arrapar-se a qualsevol cosa que s'assemblés a un reagrupament de valors fins llavors menyspreats, un dels miratges més perillósament esvaït, és certament aquell que unes consciències benedides havien dut a la vida: l'Europa per fi reconciliada amb ella mateixa. Tots, pensadors i artistes, imbuïts d'una ideologia generosa, varen creure en la formació pròxima d'una Europa que ja no fos un mite d'existència més o menys difusa, sinó una realitat vivent en tots els cors d'homes i de governants. Avui dia el miratge s'ha esvaït; les cartes del castell europeu s'han escampat segons els temperaments nacionals en una llunyana sarabanda i els joves s'han quedat amb les mans penjants, cercadores d'ideal.

Qui acusar i de què serveix d'acusar en una circumstància semblant? Cal refer, i de pressa, els jocs, en aquesta obra d'edificació d'Europa en què sembla que els intel·lectuals tinguin un paper precís a exercir. Per això la finalitat d'aquesta enquesta és de fer-los precisar llur posició davant el problema d'Europa, afirmació en la qual persistim a voler trobar tots els germens de la unitat europea, tan desitjable per a l'esdevenidor de la cultura humana. Es clar que totes les declaracions recollides ací no s'assemblen pas, paraula per paraula; però almenys se'n pot despendre un esperit, una voluntat doncs, de treballar en la realització d'una Europa, tant social com cultural. Les condicions de vida que planteja la nostra societat moderna, en una certa mesura i amb variacions de detall, han fet impossible per més temps la posició tradicional del clerc i excusat sens dubte la seva traïció? (1). En les precises declaracions que hem recollit, volem veure unes vel·litats de la millor mena. Tant de bo unes circumstàncies favorables en puguin fer realitzacions, i esperem que ben aviat.

GEORGES SORIA

Julien Benda

—Què han de fer els clercs per a crear un esperit europeu? Obrar damunt l'ànima dels pobles, invitar-los a sacrificar alguna cosa de llurs particularismes nacionals en favor d'una concepció profundament humana, exaltar el que uneix més aviat que el que distingeix, la ciència més aviat que la literatura, la part intel·lectual i crítica de l'home més aviat que la regió afectiva i "dinàmica", posar les activitats desinteressades damunt dels apetits pràctics, en una paraula, suscitar en els esperits un capgirament de valors, una nova escala del bé i del mal. El problema europeu és un problema moral. No caldria que m'empeyessin gaire per a provar que és un problema religiós.

No tinc necessitat de dir-vos que no és pas així com ho entenen la majoria dels meus col·legues. Els uns declaren que el problema és d'ordre purament material, que consisteix únicament en una transformació econòmica, de la qual sortirà ipso facto una transformació moral. Em pregunto, com a parèntesi, per què aquestes es preocupen d'Europa, car ben mirat no són pas ells els qui crearan el canvi en aquest domini econòmic, en el qual llur incompetència és tan segura com cridanera! Afegeixo que aquesta doctrina em sembla molt perniciososa, en tant que invita els pobles a esperar la desaparició de llur entremetança gràcies a un agent quasi mecànic, en comptes d'esperar-lo d'un factor que, segons jo, pot donar-los-la i que és l'educació de llur voluntat! D'altres es dirigeixen a l'esperit dels pobles, parlen de llurs «joventuts intel·lectuals!» Solament, en comptes de provar de transformar aquest esperit, l'accepten tal com és, amb les seves passions més cínicament hostils a tota comunitat humana, i s'esmercen a demostrar, amb un teixit de sofismes, que aquestes passions no són incompatibles amb la formació d'Europa. Agafaré dos exemples.

Us deia ara mateix que la formació d'Europa exigirà, segons jo, un cert sacrifici de cada u en favor del conjunt. Això em sembla que no necessita demostració. No hi ha comunitat sense que cada membre abandoni alguna cosa del seu individualisme. Doncs bé, aquesta paraula, sacrifici, ningú ja té el valor de pronunciar-la. Hom diu a les nacions: «Volem unir-vos, però estigueu tranquils, no perdreu res de les vostres fesomies respectives; no hauréu de renunciar a res d'aquells sistemes de valor, d'aquelles concepcions morals, d'aquelles formes de cultura que us distingeixen les unes de les altres, i de les quals cada una de vosaltres és tan fortament i tan legitimament partidària». Un llenguatge així és perfectament còmic. Tampoc no es farà l'Europa invitant les nacions a romandre adherides, sense l'ombra d'una renúncia, a unes ideologies de les quals es declara que

les distingeixen perquè no es gosa dir que les oposen, que s'ha fet França exhortant el llenguatge i la Bretanya a restar arripats, sense aflixar ni mica, a llurs civilitzacions respectives. Això és pura demagogia, que vol fer creure als homes que obtindran un resultat duríssim d'obtenir no fent cap sacrifici. No és pas així com els clercs faran l'Europa; no és pas aplicant-se

Julien Benda

a fer trampa amb les veritats per a no ferir llur auditori, el qual valdria més que les sentís.

L'altre exemple me'l dona l'Alemanya hitleriana. Heus ací un poble que no para de clamar que no sap pas què cosa és l'humanum genus, que no té consideració sinó vers ell mateix i els seus instints; que, per la veu d'un dels seus profetes (el doctor Haupt, ara fa un any, aclamat per sis mil oients), declara: «Cal que el món sàpig que tornem a l'estat de selva verge i que trenquem definitivament amb la civilització occidental»; que promulga a la cara de l'univers que no coneix pas altra moral, altra ciència, altre art, sinó els que segueixen el seu interès i la seva grandesa. Davant uns furiosos així, quin l'ora el primer deure del clerc desitjós de fer l'Europa? Exhortar-los a canviar. En comptes d'això, veig doctors francesos que els van a dir que, tals com són, tota entesa amb ells no és pas impossible; que França i Alemanya, essent cada una d'alta tensió en la seva pròpia naturalesa (on s'ha vist que França fos d'alta tensió en la seva naturalesa?), potser és el moment en què va a sorgir l'espuma que les unirà; que les ideologies dels dos pobles s'han de completar tot combinant-se.

(Segueix a la pàgina 8)

Els Dijous — Blancs

L'HOME EXTRAORDINARI

Totes les dones convingueren que era un home realment extraordinari quan, abans de llançar-se a la piscina, féu uns quants exercicis atlètics dins el seu slip blau. Una cascada de fresc, que encara recordava les nocions primícies de la història de l'art, afirmà, en veure'l creuar el braç dret fins a l'extrem del peu esquerre, que tenia una gran semblança amb el Discòbol, mentre una de més madura remarcà que, tot i els banyos de sol, no se li havia embrunit gens la pell.

—No podreu negar que, totes plegades, en feu un gra massa! —li advertí una sexagenària, bo i tricotant un jersei.

—Si els homes tenen el dret de contemplar-nos, també el devem tenir nosaltres de contemplar-los a ells.

—Tanmateix, els ben descordada, noia.

—A veure si em voldrà donar a entendre que no podem trobar que un home sigui agradable de mirar, com un cavall de cursa, un yacht o un amic!

—Tot el que vulguis, però hi ha més perill, perquè el cavall i l'avió no s'hi poden tornar, en el sentit que pots comprendre; en canvi els homes prenen la contraofensiva i, des que el món és món, sempre ens ha tocat perdre.

—De vegades, perden ells. Ja ho crec!

—Quina generació! D'on heu sortit?

—De la societat d'ara, i és per això que no tots els nostres defectes, si ho són, se'ns poden imputar. Que potser es pensa que abans de demostrar la nostra escamesa, ens hem reunit i adoptat acords? Som fruita del temps, ve-li aquí!

—Però el bo del cas és que aquest home no és per merèixer! Té dona i ben pròpia!

—Ah, és casat? Noies, sabeu: és casat! Quina delícia! Ara si que ens el podrem mirar amb absolut desinterès!

—Aneu jugant amb foc; aneu!

—Doncs en què quedem? Si és casat, no hi ha perill.

—Enmig de la teva malícia, ets una ingènua.

A la nit, hi havia ball, i l'home extraordinari trencà la dansa amb la seva muller, però, un cop posada aquesta rúbica indispensable, anà a cercar, una per una, les seves admiradores del mall. Si l'una llorava, en haver-la reconduïda, la brillantor del seu cabell, l'altra descrivia el nus de la seva corbata com un prodigi d'enginy i totes remarcaven la manera gairebé immaterial que tenia d'agafar la balladora. Per la imaginació de les afortunades desfilaven escenes jugades amb ritme de minuet, mentre al mag dels competidors s'hi projectaven anagrames, claus amb llacs rosa i encontres futurs. L'endemà, tots els postergats decidiren de fer la vida impossible a l'home extraordinari, però no pas demostrant-li enuig, ans sumant-se a l'admiració femenina, convençuts que, extreman la nota, el posarien en ridícul. Ell, però, no s'immobilitzà, puix que, no solament tornava broma per broma, sinó que volgué demostrar que no estava gens engruig. Si fins aleshores havia passat les hores de lleure més aviat sol, procurava barrejar-se amb els altres nedadors i acceptava de seguida la més lleu invitació per a formar part d'una taula de bridge.

La impossibilitat de l'home extraordinari havia d'endurar una prova terrible: al primogenit d'un matrimoni jove acabaven de posar-li el nom de pila de l'home extraordinari, per desig exprès de la mare.

Quan l'home extraordinari se n'assabentà, esguigà a punt de desapar-se un tret al pòls, però tot seguit reaccionà i es dirigí a cal jardiner a encarregar un ram de gardònies per la partera, amb aquesta sola endreça: «Ballasar». — S.

MIRADOR INDISCRET

Un admirador de la Xirgu

Un dels molts admiradors amb què compta Margarida Xirgu a Barcelona, és l'escriptor sevillà Rafael León.

No el coneixeu? Sabreu de seguida de qui es tracta. Rafael León és un dels dos autors de la lletra de *Maria de la O*.

Home simpàtic, de totes maneres. Rafael León, a més de *Maria de la O*, ha compost la lletra d'altres cançons. Per exemple, la de *Bajo los puentes del Sena*. La cantava Raquel Meller.

La cantava, i ja no la canta. Quan Rafael León s'assabentà de la descortesia comesa a Madrid per Raquel Meller envers la Xirgu, va retirar immediatament *Bajo los puentes del Sena* del repertori de la cèlebre cupletista.

—Sevilla i jo som així, senyora! — deia l'altra nit a Margarida Xirgu.

...i una admiradora

Aquell lamentable incident provocat pel tradicional mal geni de Raquel Meller, va desvetllar també, a favor de Margarida Xirgu, la simpatia d'una gentil florista de Sabadell.

Catalana de soca a arrel, l'esmentada florista envia cada setmana unes flors a Ventura Gassol...

Ara, des de l'incident Raquel-Xirgu, es veu obligada a enviar-ne, igualment, a la nostra gran actriu.

Són les flors que veureu sempre en lloc preferent a la llotja de Margarida Xirgu.

Contrabandista agraió

Periodista i funcionari, aixequi conductor de modistes exercicis, a més, la carrera d'advocat.

Darrerament li tocà defensar d'ofici un burlador del Codi penal.

La cosa va anar molt bé. L'acusat fou absolt.

L'endemà, l'aventurer es presentà a casa de l'advocat.

—Vinc a remercier-vos novament la vostra magnífica defensa. Gràcies a vós, sóc al carrer.

L'home portava un farcellet.

El desféu. Hi havia cent paquets de *Lucky*.

—Mireu! *Lucky* legítim. Acabo de «treure» d'un vaixell anglès. Ja sabeu que, de contraban, es paguen a dues pessetes. Per demostrar-vos el meu agraiament, us els donaré a una pesseta. Vint duros! Seran per iniciar la meua regeneració.

L'advocat es va entendre i va donar les cent pessetes.

Els paquets eren, tots, plens de serradurs.

«En català! En català!»

Gran festa al Wu-li-Chang, o sigui a Cal Sagristà, en ple barri xinès.

Les actrius Catalina Bàrcena i Paulina Singerman i l'escriptor Martínez Sierra, mig amagats, amb uns amics, a una llotja, hi estan presents.

Al local no hi cap una persona més. Són les tres de la matinada.

—Pero, ¿cuándo duerme aquí la gente? —pregunta Paulina Singerman.

Ho pregunta des del dia que va arribar. La festa, que és a honor d'una parella de ball que ha actuat al Wu-li-Chang durant sis o set mesos, acaba amb una pluja d'obsequis i amb els indispensables discursos de gràcies.

Primer parla ella, la rossa Dolly. Ho fa en castellà.

Després parla ell, Jimmy.

—En català! En català! — crida el públic. Jimmy s'expressa en català com pot.

Es un negre del Senegal... — Jo també sé el català! — diu Dolly. I fa un nou discurs, en català. I es guanya una ovació.

Quan vagi a cal notari...

En *Amàlia, Amèlia i Emília*, la comèdia de Lluís Elías que ha reeixit a portar públic al Novetats, hi ha una escena on es parla de cert testament (que conté unes estipulacions).

Atrafegat a escriure tres obres per dia, Lluís Elías no ha tingut temps per a posar-se al corrent del que són unes estipulacions. No sap que un testament és un contracte unilateral i per a estipular alguna cosa calen almenys dues persones.

Sempre li resta l'esperança, però, que, si segueixen els seus èxits, haurà de tractar qualsevol dia amb algun notari i ho aprendrà.

Cortesia obliga

El diputat senyor Tratalba és l'home del dia. És belluga. En un país com el nostre on cada dia ens acostumem més que els problemes es resolguin amb el temps, ell, amb la seva extraordinària activitat, que som els primers a reconèixer, és una excepció.

Amb la seva intervenció sorollosa a l'acte de presa de possessió del nou governador general senyor Villalonga, el senyor Tratalba es va apuntar, innegablement, un èxit personal.

Els concurrents a aquell acte, sorpresos, no s'havien adonat encara d'aquest èxit, que el senyor Tratalba ja era com qui diu al carrer.

Ai Patí dels Tarongers va trobar el coronel cap d'Estat major, senyor Sanfeliú.

Molt serà, i abans que el senyor Sanfeliú, també sorprès, pogués dir-li cap paraula, el diputat Tratalba, donant-li la mà, exclamà:

—¡Adiós, coronel! ¡Lo cortés no quita lo valiente!

Sacrilegi

Poques persones, potser dues o tres, entre elles un periodista que fou discret, estaven assabentades aquell matí del cop de teatre que el diputat Tratalba preparava.

—Tu ací? — li havia preguntat un amic íntim del periodista.

—M'han convidat.

—Però...

—Deixa'm fer.

—En portes alguna de cap?

—Calla! Figura't que un bisbe està oficiant de pontifical, i que tot d'una, enmig del silenci del temple, ressona un reneq...

L'altre no en va voler saber res més.

On són els meus?

En ple aldarull, el regidor gestor senyor Tiffon, posant-se de puntetes, preguntava a un conegut:

—On són els meus? On són els meus? — Els teus? Qui són els teus?

—Els de la Ceda.

—Ai, fillat! Són tan pocs, que no es veuen.

No llegeix «El Be Negre»

La popularitat assolida pel diputat senyor Tratalba ha tingut una petita falla.

L'hem de carregar al compte del senyor Rubió i Tudurí.

En presentar aquest, el diumenge, al Gran Price, el seu company, l'anomenat «don Francesc» dues o tres vegades.

I pensar que *El Be Negre* havia fet brometa tres anys seguits amb l'A. de Josep A Tratalba!

Pel que es veu, el senyor Rubió i Tudurí no llegeix *El Be Negre*.

No ho hauríem dit mai. No el creïem tan innocent.

Sempre s'exagera

En donar compte de la constitució del nou govern de la Generalitat de Catalunya, *L'Independant* de Perpinyà ha atribuït al senyor Sedó la cartera d'Indústria i Colònies!

Evidentment, el corresposnal degué dir *Economie*, però el taquígraf del diari perpinyanès va entendre *Colonies*.

Al capdavant, un taquígraf del Migdia!

Un industrial «desgraciat»

Catalina Bàrcena, durant la seva recent estada a Barcelona, sopà un dia al palau de Josep Maria Roviralta.

Aquest volgué que la cèlebre actriu signés l'àlbum de la casa, però un amic se l'havia endut a Saragossa per a fer-hi signar no recordem quina personalitat.

Josep Maria Roviralta, que gasta sempre bon humor i és amic de les *boutades*, digué a Catalina Bàrcena:

—Signi ací, en un tros de paper, i després ja em cuidaré jo de falsificar-li la signatura per a l'àlbum.

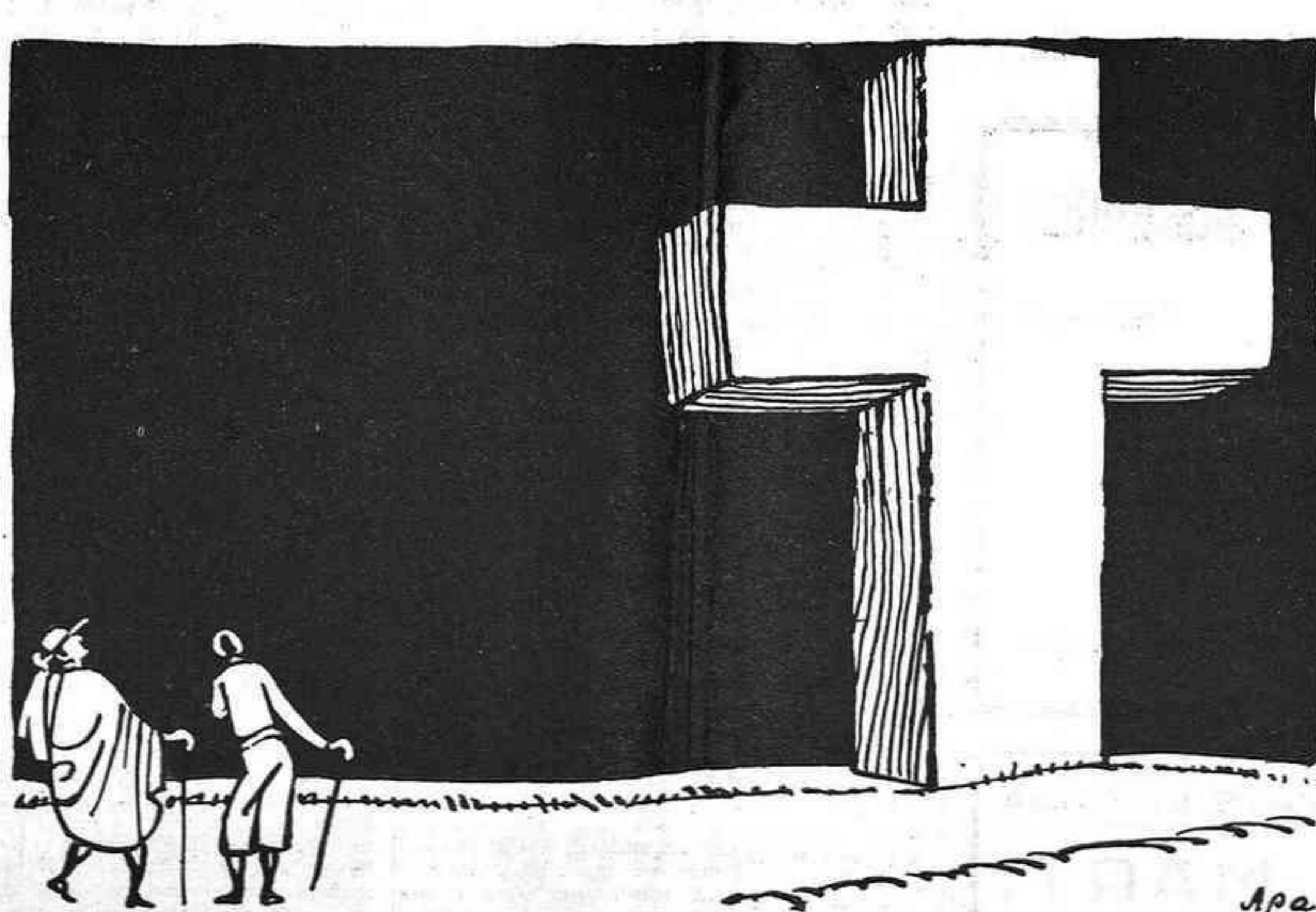
La Bàrcena se'l mirà rient.

—Vostè, falsificador?

—No ho sap pas prou! — respongué Roviralta. — Hi tinc la mà trencada. Hauria pogut ésser un falsificador de maça. Però, per desgràcia, he estat un industrial al qual els negocis han rutilat sempre bé...

Al revés de les perdus

Josep Maria Roviralta descrivia, després, a Catalina Bàrcena el seu viatge al Japó, i explicava que algunes famílies, allí, venen

L'ANY CRUCIAL

— Mentre no ho sigui per una creu gammada!

les filles als propietaris de cases de mala nota de Xangai.
— Es possible? — deia la Bàrcena.
— Tal com ho acabó d'explicar.
— I... les venen a molt preu?
— Això... Depèn de l'edat. Com més petites, més cares. Al revés de les perdus.

Camí de la posteritat

Les paraules se les emporta el vent; però hi ha frases vibrants que resten eternes. Tothom recorda alguna dita d'un savi, un escriptor, un general, un governant...
Hi ha frases que han fet trontollar el món, d'altres han quedat gravades en pedra o bronze...

Ara nosaltres n'hem pescat una que no sabem si restarà eterna, o si serà gravada per a exemple de la posteritat. L'ha dita un governant que porta camí d'esdevenir famós.

El nostre governador general va sortir de València cap a Barcelona per pendre possessió del seu càrrec.

En arribar a Castelló un grup de la C. E. D. A. va anar a l'estació.

Demaneu! Salutacions, presentacions, enhorabones, etc., etc. Tot era goig. Al millor de la xerrameca sona la companya, talla l'aire un xiulet i el sevillano arrenca camí de Catalunya. Sonen uns aplaudiments, s'ha acabat la festa.

Els engrescats cedistes, camí del café, van comentant el pas del senyor Vilallonga.

De prompte un d'ells exclama:

— No ho sabem? En arrencar el tren ha fet una frase.

— Una frase? — fan tots, admirats i dalerosos.

— De les bones? — inquirix un.

— Sí, sí; i de les nostres! — afirma l'interpellat.

— Digueu, digueu. Què ha dit? — pregunta tothom.

I l'afortunat conxeador de la frase, l'explica així:

— Quan ha saludat per darrera vegada, ha dit: «Barcelona passa, Castelló es queda.»

— Ooh! — feren els cedistes admirats, mirant-se uns a altres.

El paper d'un director

El nostre estimat amic Cipriano Rivas Cherif, director artístic de la companyia de Margarida Xirgu que actua al Principal Palace, pendrà part excepcionalment en la interpretació de la comèdia de García Lorca que s'estrena aquesta nit a l'esmentat teatre, i el títol de la qual és *Doña Rosita la soltera, o el lenguaje de las flores*.

El paper que com a tal director artístic s'ha assignat ell mateix en el repartiment de l'obra, no és precisament d'allò més brillant.

Es tracta de sortir només a endur-se un sofà de l'escena cap a dins.

Sembla que el director només fa d'actor aquesta vegada, com algunes altres, amb l'únic objecte de donar exemple de disciplina.

Però a més a més, afegeix:

— Després de tot, l'escena del sofà l'han feta sempre els actors més consagrats.

Sensacional debut

Com que resulta que un sofà és una cosa difícil de portar per una sola persona, per molt bon actor que aquesta sigui, el senyor Rivas Cherif serà secundat avui en tasca tan modesta per un altre amic nostre, que en aquesta ocasió farà el seu debut a la companyia Xirgu no menys que com a «assistent general d'escena».

Es tracta del senyor Daniel Planas, i no ens podem estar de dir-ho, tot desitjant-li un gran èxit, encara que ell ho portava molt d'amagatots només perquè no fos dit a MIRADOR.

No sap l'amic Planas que nosaltres tenim espies a l'altra punta del sofà.

Competències bancàries

A la penya de la Lliga, En Tallada es mostrava molt agrejat mentre els seus interlocutors celebraven els noms de l'Escaltes i En Coll i Rodés:

— Però què us passa, que feu aquesta cara?

— Vosaltres direu! A aquest pas, l'Urquijo aviat semblarà el propi Ajuntament!

L'etern femení

La galeria gòtica de la Generalitat presenta una animació de revetlla. Domènec de Bellmunt capitaneja vint-i-quatre llucietes que, donant les primeres embastes a la Festa de la Modista, van d'una conselleria a l'altra sense trobar-hi el papa respectiu. Per fi, a la d'Assistència Social, el titular les rep amb gran satisfacció que a penes trasllueix la seva benivulga:

— Ara comprenc per què hi ha sempre tantes pinyes per ésser conseller!

«Tour de force»

En Barbat extremava les gentilleses davant les vint-i-quatre modistes, però, tot i la seva bona voluntat, no aconseguia ni un somrius de llunyana esperança, fins que, fent un darrer esforç, s'advertia:

— Consti, senyorettes, que encara en puc fer alguna de descontenta: sóc un solter com una casa!

Sensibilitat

Una de les noies de can Rodríguez, veient la quantitat d'ordenances que pululaven per la Generalitat, preguntà:

— Que ha de tornar a venir En: Tralbal?

«In vino veritas»

La conferència que En Cristòfol Mestre donà dimecres darrer a la Casa del Penedès sobre el tema *El vi del Penedès pot tenir sortida al mercat interior?* fou un èxit en tots conceptes, menys en un: el del consum immediat del vi, puix que, en acabar, els elements de la Junta Directiva es reuniren al bar i, tots a la una, demanaren cervesa.

El barman, que és un murri, agafà el pot del blanquet i pintà a la vidriera d'entrada:

«Atenció! Beveu sempre vi del Penedès, que és el millor!»

El plec professional

Ramiro de Maeztu, l'acreditat insultador de Pi i Margall, abans de posar-se a predicar a la Sala Mozart davant de cinquanta *derechistas*, departia amb els organitzadors de l'acte que duien a la mà un plec d'inviolacions. Arrabassant-ne una, Maeztu la llegí i tot seguit els amonestà:

— És necesario que cuiden más del estilo, porque, la verdad, eso de *sal mismo tiempo les notifica que los locales donde han de tener lugar se notificarán por medio de la prensa...*

Eills

Paulina Singerman reuneix entre el seu públic el més selecte dels espectadors de revistes, encantats de la seva exquisida feminitat presentada dins els crespons més fins i, desitjosos d'ocupar els rengles d'orquestra de cap a cap, han obligat l'empresa del Romea a traslladar el piano i els faristolts a una lotja del prosceni.

En F. P., generós ofenedor de paneres de flors, només fa que preguntar pel benefici de l'actriu argentina i acaba sospirant:

— Que triga, Senyor, aquest dia!

Elles

Les senyores no són menys explícites en llur admiració. En sortir de veure *Un bébé de Paris*, una dama de la bona societat exclamava:

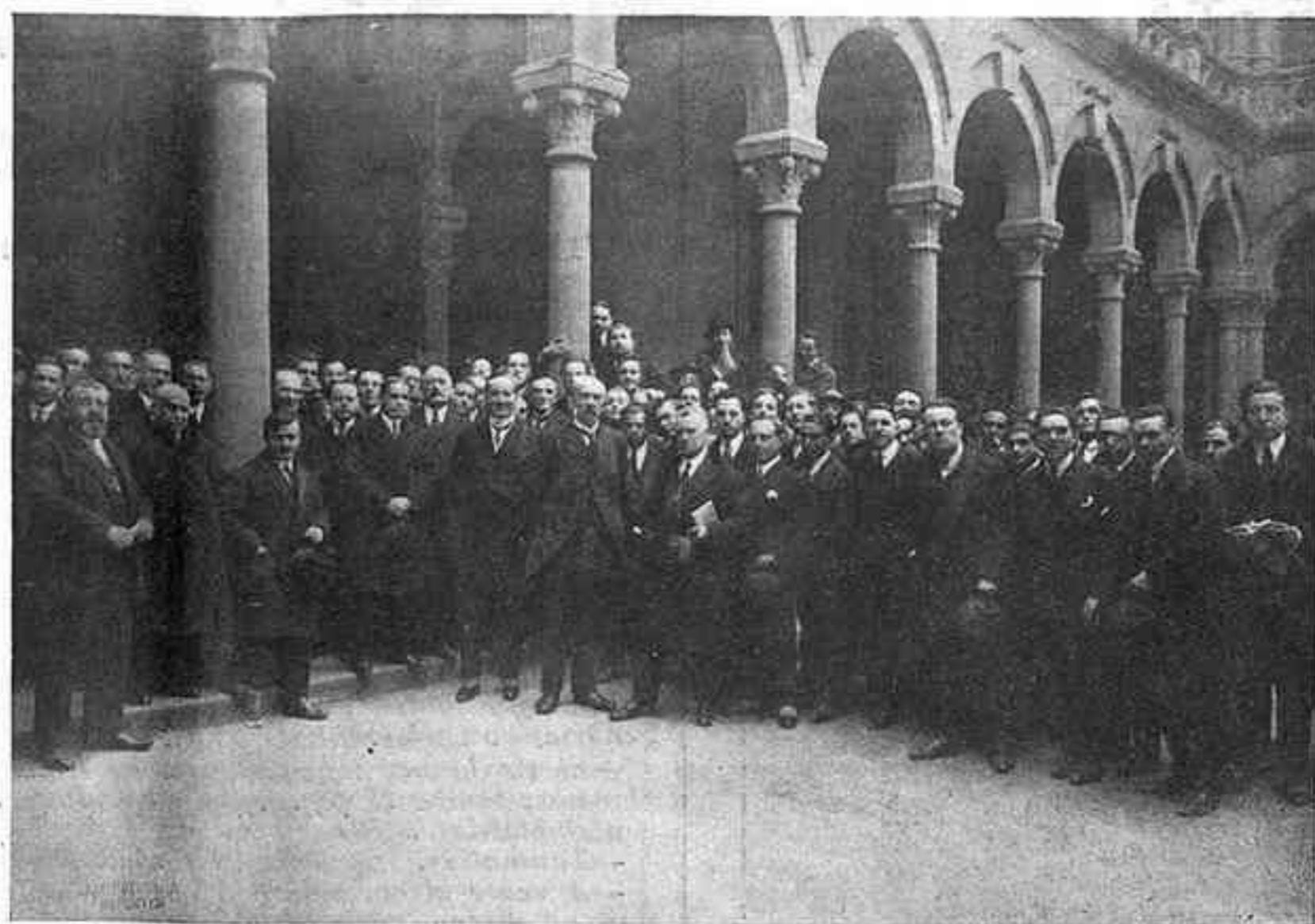
— Y cómo marca la línea esa muñeca de mujer! No me asombra que los hombres pierdan el tino!

El professor Charles Richet

Fa poques setmanes que en aquestes mateixes pàgines de MIRADOR ens ocupàvem d'un home de ciència d'història fecunda, lluitador infatigable per la pau: Georg Fr. Nicolai. L'actualitat, dolorosa en aquest cas, ens porta a parlar avui d'un altre savi de significació semblant, Charles Richet, acabat de morir.

Un paral·lel entre aquestes dues figures, tan diferents i mogudes pels mateixos ideals, ens demostraria com per camins oposats

Mantenia relacions estretes amb el grup de la *Revue des Deux Mondes* la redacció de la qual estigué instal·lada durant molts anys en la seva casa de la rue de l'Université. En 1907 publicà *Le passé de la guerre et l'avenir de la paix*, llibre del qual s'han fet moltes edicions i traduccions, en què defensa la necessitat del desarmament i de la federació de les nacions per assegurar la pau. Quasi coincidint amb la publicació de l'*Esquema de la Història uni-*

Charles Richet, voltat de professors i estudiants, al pati de la Facultat de Medicina de Barcelona.

versal de Wells apareix el seu *Abregé d'histoire générale (Essai sur le passé de l'homme et des Sociétés humaines)*, de tipus semblant a l'anglesa, i que si no ha arribat a un grau tan gran de popularització, ha estat considerat com a superior per molts crítics. És el mateix esperit d'estudi de les arrels profundes dels esdeveniments, més que de les anècdotes brillants, i la mateixa espe-

cialització de Wells apareix el seu *Abregé d'histoire générale (Essai sur le passé de l'homme et des Sociétés humaines)*, de tipus semblant a l'anglesa, i que si no ha arribat a un grau tan gran de popularització, ha estat considerat com a superior per molts crítics. És el mateix esperit d'estudi de les arrels profundes dels esdeveniments, més que de les anècdotes brillants, i la mateixa espe-

*à mon ami M. V. Hanot.
Hommage sympathique
Ch. Richet*

Autògraf del Prof. Richet

cialització de Wells apareix el seu *Abregé d'histoire générale (Essai sur le passé de l'homme et des Sociétés humaines)*, de tipus semblant a l'anglesa, i que si no ha arribat a un grau tan gran de popularització, ha estat considerat com a superior per molts crítics. És el mateix esperit d'estudi de les arrels profundes dels esdeveniments, més que de les anècdotes brillants, i la mateixa espe-

cialització de Wells apareix el seu *Abregé d'histoire générale (Essai sur le passé de l'homme et des Sociétés humaines)*, de tipus semblant a l'anglesa, i que si no ha arribat a un grau tan gran de popularització, ha estat considerat com a superior per molts crítics. És el mateix esperit d'estudi de les arrels profundes dels esdeveniments, més que de les anècdotes brillants, i la mateixa espe-

cialització de Wells apareix el seu *Abregé d'histoire générale (Essai sur le passé de l'homme et des Sociétés humaines)*, de tipus semblant a l'anglesa, i que si no ha arribat a un grau tan gran de popularització, ha estat considerat com a superior per molts crítics. És el mateix esperit d'estudi de les arrels profundes dels esdeveniments, més que de les anècdotes brillants, i la mateixa espe-

cialització de Wells apareix el seu *Abregé d'histoire générale (Essai sur le passé de l'homme et des Sociétés humaines)*, de tipus semblant a l'anglesa, i que si no ha arribat a un grau tan gran de popularització, ha estat considerat com a superior per molts crítics. És el mateix esperit d'estudi de les arrels profundes dels esdeveniments, més que de les anècdotes brillants, i la mateixa espe-

cialització de Wells apareix el seu *Abregé d'histoire générale (Essai sur le passé de l'homme et des Sociétés humaines)*, de tipus semblant a l'anglesa, i que si no ha arribat a un grau tan gran de popularització, ha estat considerat com a superior per molts crítics. És el mateix esperit d'estudi de les arrels profundes dels esdeveniments, més que de les anècdotes brillants, i la mateixa espe-

cialització de Wells apareix el seu *Abregé d'histoire générale (Essai sur le passé de l'homme et des Sociétés humaines)*, de tipus semblant a l'anglesa, i que si no ha arribat a un grau tan gran de popularització, ha estat considerat com a superior per molts crítics. És el mateix esperit d'estudi de les arrels profundes dels esdeveniments, més que de les anècdotes brillants, i la mateixa espe-

cialització de Wells apareix el seu *Abregé d'histoire générale (Essai sur le passé de l'homme et des Sociétés humaines)*, de tipus semblant a l'anglesa, i que si no ha arribat a un grau tan gran de popularització, ha estat considerat com a superior per molts crítics. És el mateix esperit d'estudi de les arrels profundes dels esdeveniments, més que de les anècdotes brillants, i la mateixa espe-

cialització de Wells apareix el seu *Abregé d'histoire générale (Essai sur le passé de l'homme et des Sociétés humaines)*, de tipus semblant a l'anglesa, i que si no ha arribat a un grau tan gran de popularització, ha estat considerat com a superior per molts crítics. És el mateix esperit d'estudi de les arrels profundes dels esdeveniments, més que de les anècdotes brillants, i la mateixa espe-

L'APERITIV

La cultura del dolor. — Es pot afirmar, sense por d'equivocar-se gaire, que malgrat l'enorme producció de lletra impresa que cada dia s'engega al mercat, els homes en general saben avui dia moltes menys coses que cent anys o dos-cents anys enrera. És evident, però, que avui dia els coneixements estan més a l'abast de tothom, que hi ha infinits mitjans perquè les persones s'assabentin amb una certa rapidesa de tot allò que és necessari per a formar la base d'una cultura sobre qualsevol ram o matèria. També és evident que els homes viatgen molt més i que és moltíssim superior el nombre dels individus que poden entendre i fins parlar i escriure una o unes quantes llengües a més a més de la que els és natural i pròpia. Però, malgrat totes aquestes coses, es pot dir que el noranta-cinc per cent dels humans s'empassen la dosi de cultura necessària per anar tirant, amb la rapidesa i la facilitat amb què s'empassen un comprimido d'aspirina per alliberar-se d'un doloret pasatger. La immensa majoria de la humanitat (especialment en els nostres països de clima benigne) amb quatre fulls de diari, damunt dels quals passen els ulls amb una rapidesa sense contemplacions, ja en té prou per anar tirant i per intervenir en les converses i per produir les idees del dia. I en moltíssims casos, la ràdio substitueix el diari amb avantatges pe! que l'escolta, perquè li cal menys esforç i li dona les noves del dia, i els elements de cultura encara més en forma de comprimido i molt més empassable perquè li ho amaneix amb música.

Avui dia les llibreries viuen exultants de volums i de novetat científica i literària, però a l'home mitjà, de totes les fortunes, això no li interessa. Abans, parlo de cent anys enrera, tota persona d'una certa posició social tenia el deure d'interessar-se per alguna cosa que tingués un cert aire espiritual. Com que aquesta persona anava més a poc a poc que la gent d'avui dia, i no li havien posat aquest motor idiota que tots portem en l'època present, tenia més temps per tot, tenia temps per meditar, per païr, per assimilar allò que formava la base de la seva cultura, i aquesta persona, sense ésser un professional de les idees, podia elaborar idees pròpies que li servien per contemplar els capvespres o les sortides de sol.

Avui dia, que el nivell de la cultura i del pensament cada dia és més baix, es pot observar, però, com a cada moment es crea un desig de cultura, o una necessitat de cultura que de vegades no passa de mera curiositat o tafania, però que d'una manera o altra crea coneixement.

Aquest fet és produït pel dolor (un dolor físic, un dolor moral, una desgràcia, etc.); és el que podríem dir-ne la cultura del dolor. L'home necessita que es produïxi un desastre, de la forma i qualitat que sigui, per interessar-se a enriquir els seus coneixements. Imagineu-vos, per exemple, una família de tranquils negociants, forts en l'aritmètica i altres ciències aptes per a cargolar pacíficament el proïsme. Aquesta bona família no s'ha interessat mai, ni el pare ni la mare ni les filles, per res que faci referència a ciències biològiques; tenen del cos humà i del seu funcionament una idea aproximada a la que es té d'una golla de mals endreços. Un bon dia, el pare, ja mare o la tia són víctimes d'un greu conflicte que se'ls ha produït al fetge, i posen per cas. Aquella bona gent consulten metges especialistes, i comencen a tenir una cultura sobre el fetge; si el malalt i la malalta són d'importància, es crea un estat de preocupació; la família irradia a totes les coneixences i amistats, a tot allò on tingui relació o influència, aquesta preocupació sobre el fetge, sobre l'existència, funcionament i patologia del fetge. D'aquesta manera, un nucli humà qualsevol ha descobert, i ha convertit en tafania, curiositat o cultura, allò que els ha servit el fetge d'un senyor conegut.

Aquest exemple de la cultura produïda per un dolor es pot anar veient en tots els camps i totes les èpoques, fins a les més altes, fins a les més grandioses catàstrofes.

Sense anar més lluny, ara vivim un fortíssim cas de ràpida i apassionant cultura produïda pel dolor. Es tracta de la guerra a Etiòpia. Són a mils les persones que a la nostra ciutat, sense anar més lluny, han adquirit una sèrie de coneixements geogràfics i etnogràfics que sense el dolor, sense la cruenta i sensible catàstrofe d'una guerra, no haurien adquirit mai.

Quants barcelonins ara fa un any tenien una idea de l'existència d'Addis Abeba o del mapa d'Etiòpia? Joestic seguríssim que no arribaven de bon tros a un mig per mil. Llevat d'alguns escolars, que gairebé sempre tenen una idea mecànica de les coses, malgrat els grans invents de la pedagogia, perquè la pedagogia moderna és una de les més autèntiques ensarronades que es coneixen, estic cert que la immensa majoria de senyors que remunen un centenar de temes dels cafès, els despatxos i les cases particulars, tenien un concepte d'Etiòpia, dels seus costums, de la seva organització política i social, d'una vaguesat aproximada a la vaguesat dels meus coneixements sobre les penes eternes de l'Infern. Però en aquest cas, com en moltíssims casos, el dolor fatalment ha produït una cultura. I jo trobo lamentable que hagi d'ésser el dolor el que distregui per uns moments la banalitat de la nostra època, i li imposi el deure d'abocar-se damunt les coses, d'assabentar-se de què són i com són les coses.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Aquest número ha passat per la censura

Canòdrom Guinardó

Tots els dimarts i dijous a les 10 de la nit, i dissabtes i diumenges tarda i nit, grans curses de llebrers

FREIXENET

Sant Sadurní d'Anoia

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telegr.: "Carburós"

BARCELONA
Mallorca, 232
Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya); OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova; ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova; FERRO MANGANES i FERRO SILICI; SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits; CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica; GENERADORS, BU FADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa □ Màxima qualitat

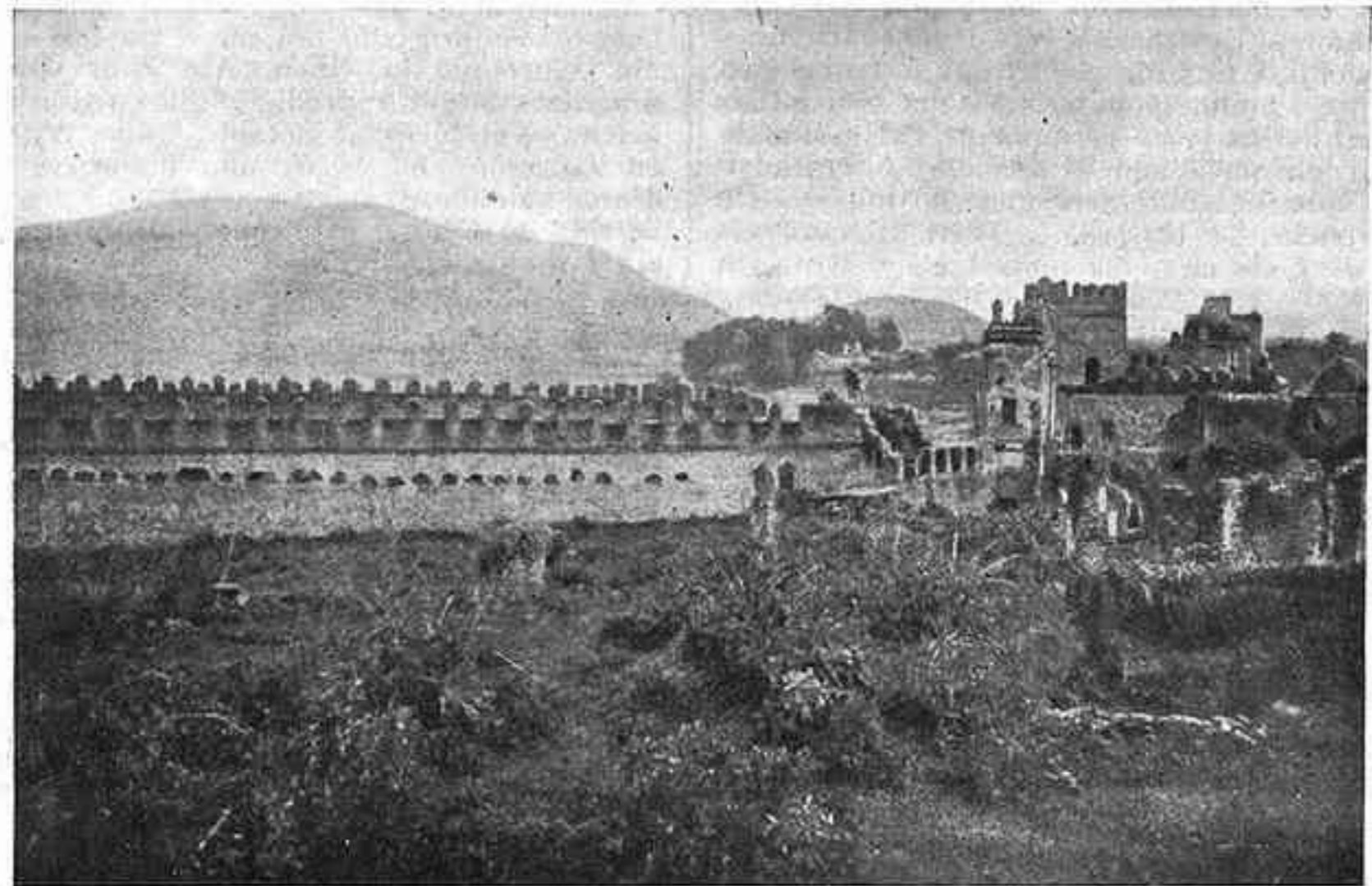
AVINYÓ, 19, pral.: Telèfon 17047: BARCELONA

MISSATGERS DE LA CIVILITZACIÓ

Les visites dels Caproni

La civilització europea continua fent sentir a l'Àfrica els seus efectes. Mai, als altiplanells d'Abissínia, no havien pogut tastar els indígenes l'eficàcia dels grans avions trimotors de bombardeig ni la perfecció de les bombes incendiàries, que com el lector sap constituïen una meravella d'enginy, prova de l'alta intel·ligència dels blancs que tan admirablement han sabut inventar-les i perfeccionar-les... Així, ara ja no han estat exclusivament les columnes etiòps en marxa

comparar les dues actituds, la del bàrbar i la del civilitzat; jutgi el lector: «El govern italià pot creure's perfectament amb el dret de bombardejar-nos quan sortim de la capital i anem a compartir les sofrenes dels nostres soldats i defensar la nostra terra. Però el bombardeig de ciutats obertes com Dabat i Gondar i nombrosos pobles habitats solament per pacífics camperols, sense tropes i sense mitjans de defensa, així com l'acció de matar dones

Restes dels castells edificats pels portuguesos a Gondar

les que hauran pogut convèncer-se dels avantatges que els oferirà la civilització europea, la qual des del 3 d'octubre ha travessat les seves fronteres per anar a portar-los a ells, pobres bàrbars, la cultura. Han estat també les ciutats abissínies—pobres i modestes ciutats de tuculs, cabanyes de tàpia i canyes. És clar que, degut precisament a aquesta modèstia insignificant, les ciutats abissínies semienrudes treuran grans avantatges de les visites successives dels perfeccionadíssims Caproni: un cop destruïdes les seves misèries barraques i els pocs edificis un xic seriosos que hi havia, serà fàcil als civilitzadors reconstruir-les sota un aspecte molt més modern, cosa que tindrà el doble avantatge de perfeccionar el rudimentari urbanisme abissini i de procurar bones contractes amb constructors d'obres i proveïdors de material, que és el que els europeus, tant si són negociants aprofitats com exemplars funcionaris de pot de vin, van a buscar a les terres colonials... Car, amic lector, especialment és això al que es diu «civilitzar»!

i infants i bombardejar ambulàncies de la Creu Roja, constituïen, sens dubte de cap mena, una violació del Dret internacional. Avui mateix, a Dessie, ha estat bombardejada una ambulància. Aquest fet ha estat presenciat per quatre metges, que són els doctors Dessius, Z. Loeb, Schuppler i Bellot i pels corresponals periodístics de les agències Associated Press i Reuter i dels periòdics The Times, The Chicago Tribune i Daily Express.»

Només a un bàrbar se li pot ocórrer de dir coses així! I això ens recorda altres frases d'aquest pobre emperador, endarrerit a tal punt que no vol de cap manera deixar-se civilitzar, paraules que pronuncia a principis de novembre, en unes declaracions que féu al corresponal del Daily Telegraph a Addis Abeba, que vàrem guardar preciosament i que ara vénen com anell al dit per copsar, un cop més, la mentalitat d'aquests primitius, tan inferior a la dels civilitzats:

«La disputa actual inclou dintre d'ella el principi fonamental de les relacions internacionals... Només la població civil ha sofert a conseqüència dels atacs italians per terra i aire. Això constitueix, sens dubte, una curiosa manera de portar-nos la civilització. Tota la humanitat protestarà sense vacillar contra tals mètodes... Si algunes nacions estan disposades a no mantenir la seva firma [es referia al Pacte de la Societat de Nacions], l'endarrerida Etiòpia no ha adquirit encara un grau tal de civilització que li permeti de pensar en la possibilitat de no mantenir la paraula donada i de no respectar la seva firma.»

I ara que ja hem comparat els dos homes representatius—el de la civilització i el de la barbàrie—, passem a fer un breu comentari de les operacions aèries. Aquestes han tingut dues finalitats immediates: aterrar els abissinis mitjançant destruccions sense pietat i veure d'acabar amb el Negus, nervi de la resistència. Per això Dessie ha estat particularment preferida pels raids. Aquests no li han donat treva—tres onades successives d'avions s'hi han presentat el dia 7—, i el mateix palau imperial, com la major part de la població i, parcialment, l'hospital americà, han estat destruïts. A més ha estat atacada Gondar, ciutat completament oberta.

Això ha estat fet sens dubte per agrair el bon tracte que durant anys hi havia rebut el cònsol italià—un tipus curiós, com tants d'altres amb els quals el feixisme havia inundat Abissínia, un cònsol que en la seva enorme zona jurisdiccional no tenia ni un sol compatriota. Un testimoni imparcial, el nordamericà Norden, ens farà conèixer aquest característic agent del feixisme. El cònsol Frangipani el rebé amb la més amable i esplèndida hospitalitat. «Els dotze anys—diu Norden—que el cònsol Frangipani ha passat a Eritrea i a Abissínia han fet d'ell una potència, una simpàtica potència, prop dels indígenes. Ha meregut tan bé i obtingut la confiança dels ras que és llur banquer pels diners de llurs contribucions. Oficial de la policia secreta per compte d'Itàlia [subratllem nosaltres], té àscaris i agents que el tenen al corrent dels esdeveniments que es produeixen a les diverses parts del districte.» Una altra prova de barbàrie dels abissinis: aquella pobra gent es prenen amb bona fe això de l'amistat, fins al punt d'arribar a confiar els seus diners a l'amic... Però després l'amic se'n va, un cop ben estudiada, durant anys d'espionatge meticolós, la contrada, i, en canvi, vénen els Caproni...

GONÇAL DE REPARAZ (fill)

Mirant a fora

Apòleg

Un quimic espera, al Palazzo Venezia, que el Duce el pugui rebre. —Bé—li diu el dictador quan el té davant— Quin gas és el més potent i el més perillós? —L'incens.

Les modes angleses a Itàlia

«No basta canviar el nom del bridge i anomenar-lo amb el mot italià ponte per a sentir-se una veritable italiana. El que cal és suprimir completament aquest joc i esmerçar el temps en coses més serioses.» (Octubre, Roma.) «El golf ha triomfat de les sancions. En efecte, la Federació nacional de Clubs de Golf d'Itàlia ha decidit que els italians poden jugar al golf, però que seria preferible que es canviés el nom britànic d'aquest joc. De moment, encara no se li ha trobat cap altre nom.» (Morning Post, Londres.)

Com anirà això?

Itàlia ha reaccionat fortament contra l'extensió de les sancions al petroli. Es diu que un ambaixador italià hauria exclamat: —La sanció del petroli és la guerra! Però si la manca de petroli impedeix que Itàlia faci la guerra a Àfrica, amb què podrà fer-la a Europa?

L'oposició necessària

L'ambaixador de França a Londres, Corbin, feia notar a Baldwin amb quina oposició més formidable haurà de comptar el govern des de les recents eleccions, ja que aquella ha obtingut 10.039.589 vots contra 11.616.237 en favor del partit governant. —Exacte—digué el primer ministre—; però aquesta oposició em farà molt de servei.

I davant la sorpresa del diplomàtic, afegí: —Aquesta oposició em permetrà de calmar, esgrimint-la com una amenaça, certes exigències dels conservadors.

Charles Richet, dramaturg

Sota el pseudònim de Charles Ephevre, el fisiòleg Charles Richet—del qual ens ocupem extensament en una altra pàgina—havia escrit obres en vers i en prosa, algunes coronades per l'Acadèmia Francesa, i diverses obres de teatre, com La Mort de Sòcrates, que s'estrenà a l'Odéon.

El seu somni, que no veié mai realitzat, era d'ésser interpretat al Francès. Se'n consolà amb aquesta frase: —A Molière no li han agradat mai els metges.

Henri Pirenne

Per bé que poc conegut del gran públic, Henri Pirenne, que ha mort fa pocs dies, era un gran historiador. La seva Història de Bèlgica, començada a publicar fa deu o dotze anys, ho demostra.

No penso—deia—que l'ofici d'historiador objectiu impedeixi necessàriament un home d'ésser un bon ciutadà i un patriota.

I ho demostrà personalment quan l'ocupació alemanya, Von Bissing, a Gand, d'on era professor Pirenne, el cridà i començà parlant-li en alemany. Pirenne no responia.

—Però, senyor professor, crec que sabeu l'alemany—va dir, impacient, el general.

—El sabia, però vaig oblidar-lo el 4 d'agost de 1914. La seva actitud durant la invasió el féu deportar. «En el lloc on el destinaren, no sols va recuperar l'alemany, sinó que encara, de passada, va aprendre el rus. Va recuperar tan bé l'alemany, que el poblel on Pirenne residia encara en octubre de 1918, fou el primer de la Prússia Oriental que va proclamar la República.»

Aforismes de Mark Twain

En ocasió del centenari del naixement de l'humorista americà, s'han publicat alguns fragments inèdits del seu diari, com aquests: «El sentit moral permet d'adonar-se del que és moral, i d'evitar-ho. El sentit immoral permet d'adonar-se del que és immoral, i de fruit-ne.»

«Gràcies a la bondat de Déu, nosaltres els americans tenim en el nostre país tres coses d'allò més precioses: la llibertat de llenguatge, la llibertat de consciència i el seny de no aprofitar-nos mai ni de l'una ni de l'altra.»

«La bona educació consisteix a dissimular el gran cas que fem de nosaltres mateixos i el poc cas que fem del altres.»

Compreu BRISAS Revista il·lustrada Selecció d'Art, Literatura, Modes, Decoració, Esports, etc.

SASTRERIA F. COMAS FONTANELLA, 9 PRAL DISTINCIO - BON GUST - QUALITAT ESPECIALITAT EN VESTITS DE SOCIETAT

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

De Masaryk a Benes

Des de fa algun temps es parla d'un canvi en els alts càrrecs de Txecoslovàquia, canvi d'homes, no d'orientació política. Ara la notícia és confirmada i el canvi és imminent: es tracta de la substitució de Masaryk per Benes en la presidència de la República.

Txecoslovàquia és una mena d'oasi de democràcia en l'Europa Central, de democràcia en plena funció. Aquesta circumstància, a més a més del seu passat his-

tori, dona al país una especial importància, de manera que tot el que hi passa interessa l'opinió pública internacional. El fet que Masaryk es retirí de la presidència de la República ha estat una sorpresa per molts, ja que tothom sabia que era voluntat popular que romangués en el seu alt lloc per tota la seva vida. Però les condicions de salut—i el sentit de responsabilitat que posseïa en tan alt grau—han induït el gran ancià a deixar a una altra persona el lloc que ocupava. Essent així, no ha causat cap sorpresa, en canvi, que el seu successor sigui Benes.

Benes

formació d'un Comitè revolucionari, del qual Masaryk era president i Benes secretari. En 1917, després de la revolució russa, formà amb els presoners txecs aquella famosa Legió Txeca que combaté en els fronts francès i italià. En 1918 reeixí a fer adoptar a Wilson la idea de la independència txecoslovaca i iugoslava. Finalment, el triomf dels aliats li permeté de realitzar el somni per a la consecució del qual tant havia treballat: la reconstrucció de Txecoslovàquia en nació independent.

Si Txecoslovàquia existeix es deu a Masaryk, però cal reconèixer que en l'home que ara el substitueix en la presidència, molt més jove que ell—l'any passat en complí cinquanta—, trobà un col·laborador d'una vàlua inestimable.

***

No és gaire fàcil imaginar una carrera més ràpida que la d'aquell estudiant txec que arribà a París, un dia de 1905, portant per tot bagatge una matrícula de la Sorbona i seixanta corones, capital a penes suficient per a poder tirar, en aquells temps, un parell de mesos.

L'any 1915, ja professor—els estudis a la Sorbona no havien estat endebades—, Benes arribà a la frontera alemanya del nord de Bohèmia amb un pasaport fals. A partir del 16 de febrer de 1916, Benes fou secretari general del Consell nacional dels Països Txecs, i un any després s'aconsegua inscriure Txecoslovàquia en la llista tramesa al president Wilson de nacions a alliberar. Derrotats els austríacs a Vittorio Veneto i ensorrada la monarquia bicèfala, Benes, transformat en ministre d'Afers estrangers, desenrotllà una acció prodigiosa per a la formació del nou Estat. D'aleshores ençà, aquest ministre ha estat inamovible en el seu càrrec.

***

D'ençà que, en execució del tractat de Versalles, es constituí la Societat de les Nacions, han passat moltes coses, molts homes hi han alternat, moltes idees hi han estat exposades, molts propòsits—sovint restats a l'estat de tals—hi han estat manifestats. En aquests setze anys de vida amb què compta l'organisme ginebrí, Benes ha seguit sempre una línia de conducta coherent, sempre s'ha mantingut en la seva posició en la causa de la pau.

Per aquesta causa, precisament, ha estat també el creador de la Petita Entesa i s'ha posat al costat de Titulesco en el projecte d'aquest de formar la Unió Balcànica.

Entre els records de la nostra llarga carrera periodística, ens és un dels més grats el d'haver conegut a Ginebra el futur president de la República Txecoslovaca, justament quan la seva creació, la Petita Entesa, donava els seus primers passos. Benes ens digué que volia dedicar tots els seus esforços a fer-ne una cosa forta al servei de la pau. I no es pot negar que ha sabut reeixir en aquesta comesa no gaire fàcil, si es consideren les insidies i intrigues que no han parat de dirigir-se contra la unió dels tres Estats.

Per la nostra impressió d'aquells breus contactes amb Benes, podem dir que, encara que no es trobi en el començ de la joventut, mantindrà per molt llarg temps aquella vivacitat sense ostentació, aquella prestesa de paraula i aquell gest elegant que tant l'han fet distingir en els ambients ginebrins.

Benes coneix a fons tots els problemes internacionals—com, d'altra banda, els del seu país—i el seu al·lunyament de l'escacquer internacional, per bé que al servei del seu país, no pot deixar d'ésser lamentat per tots els que confiaven en la seva prudència i el seu seny. Els demòcrates de tot el món no poden menys, però, que estar contents de veure al cap d'un país que sempre ha estat fidel als principis democràtics sobre els quals es constituí, un home que seguirà el mateix camí lluminosament recorregut pel gran Masaryk.

TIGGIS

CODORNÍU

LA MARCA DE FAMA MUNDIAL SENS COMPETÈNCIA EN DURACIÓ I ECONOMIA ESTACIÓ DE SERVEI GARATGE ELECTRIC Moia, 6 i 8

PERELADA

VINS - XAMPANY

Distribuidor exclusiu: FRANCESC QUINTANA. - Llíria, 22 5. - Barcelona

EL CINEMA

EL DIA 20 S'ESTRENA

"El Somni d'una nit d'estiu"

PRECISIONS

Max Reinhardt en altre temps havia malparlat del cinema, però el cinema no és allò que era aleshores i Max Reinhardt ha canviat, com tants d'altres, d'opinió sobre aquest particular. Sobretot la introducció de la paraula li ha semblat decisiva.

Els que podrien pensar que aquest canvi de tàctica obeeix a raons circumstancials no desconeixen de ningú (l'exili de Max Reinhardt), no haurien d'oblidar que molt abans de presentar-se aquestes circumstàncies, Max Reinhardt havia estat a Hollywood preparant amb Lillian Gish una versió d'El Miracle. El que succeïa és que la casa productora s'acovardí davant les exigències del cèlebre postor en escena i el projecte avortà.

Ara, les exigències de Max Reinhardt amb El somni d'una nit d'estiu han estat molt superiors a les que acabem d'alludir, però aquest cop s'ha trobat una casa productora que s'ha arriscat a dir sí a tot el que l'atreu director demanava, i així, hem vist el cinema americà llançar a una experiència que, per les seves ambicions, no té precedents en la història del cinema.

Tractant-se de portar Shakespeare al cinema, Max Reinhardt no podia elegir millor l'obra, El somni d'una nit d'estiu, amb La Tempestat, és sens dubte aquella que ofereix, dins el repertori shakesperian, més possibilitats a una inspiració específicament cinematogràfica.

Portar Shakespeare al cinema ja veiem, a propòsit d'això, obert un debat de difícil conclusió. Però aquí caldrà, si més no, puntualitzar unes quantes precisions.

De cada deu films que hem admirat i la visió dels quals ens ha procurat un goig, al qual de cap de les maneres no voldríem renunciar, podem comptar que no menys són producte de l'adaptació d'obres literàries. I la crítica ha aplaudit el treball de Seastrom adaptant La Lletra Vermella; Korda adaptant Pagnol; G. Cukor adaptant el David Copperfield. Que el debat prengui una virulència extrema a propòsit de Shakespeare, això és solament un testimoni d'admiració a la grandesa única del gran poeta anglès, però ens semblaria un xic inconseqüent marcar ací línies divisòries i dir: fins aquí és legítim... més enllà, no!

El somni d'una nit d'estiu, com tota obra de teatre, porta implícita la voluntat de representació. Aquesta representació marca l'entremig entre la imaginació de l'autor i la de l'espectador. La representació és un conductor d'idees i sentiments. No veiem per què no ha d'ésser possible que el cinema vagi a cercar allò on sigui els elements per als seus assumptes i ens ofereixi, doncs, una representació cinematogràfica de una obra genial.

Per la nostra banda, ens felicitem que Max Reinhardt, en lloc de fiar-se de la seva

imaginació creadora, s'hagi recolzat amb una fidelitat exemplar damunt un assumpte que és el fruit d'una de les imaginacions creadores més portentoses que han habitat aquest món. Si Max Reinhardt, per respecte a Shakespeare, no hagués titulat el seu film El somni d'una nit d'estiu, per bé que tothom s'hauria trobat agradablement sorprès, no hauria deixat d'ésser el procediment jutjat com el summum de la des-
aprensió.

Esperits del bosc en un descans de la filmació d'El Somni d'una nit d'estiu

A més, encara. Mai de la vida no podem veure a Barcelona, damunt les taules, unes dones tan boniques i que diguin tan bé el text de Shakespeare com ho fan Jean Muir i Olivia de Havilland en aquest film, un Bottom tan impressionant com el que ha jugat James Cagney, ni uns decorats ni uns vestuaris tan magnífics dins el gust més exquisit com els que ens ofereix la versió de Max Reinhardt... Això per no parlar sinó de les coses que no són precisament cinematogràfiques. Però ja és hora que parlem del film.

EL FILM

Caldrà veure el film en síntesi. Abastarlo d'un cop d'ull. Com que la pel·lícula dura dues hores i quart, això és un xic difícil. Cal tenir com a condició mínima la sort de veure el film almenys dues vegades, condició que ha pogut realitzar ja el que subscriu aquestes ratlles. Aleshores, com que el film beneficia de l'admirable esquema shakesperian, l'obra apareix en tota la seva majestuosa ordenació i equilibri perfecte i en aquella triple harmonia en què l'acció es mou (l'esperit, la noblesa, el poble).

Més important que l'èxit de la realització de tal o tal altra escena, és doncs la impressió de conjunt, és a dir, fins a quin punt Max Reinhardt amb l'oberta col·laboració del filtre màgic que és la música de Mendelssohn, ha aconseguit imposar el ritme convenient a l'ànim de l'espectador sensible, bressant-lo en el sortilegi d'aquest brogit d'invenccions temeràries, de passions ardents, de burles malencòniques i d'encis poètic. Creiem que hi ha reeixit en gran manera. L'espectador és invitat a realitzar el somni més enginyós, més ric de ressonàncies sentimentals i a entrellucar vertiginosament i en la incoherència mateixa del somni, insondables perspectives sobre els miratges folls que es divideixen els homes.

Sentim com mai la manca d'espai que no ens permet dir tot el que voldríem sobre aquest film que és llarg i dens ensem. Remarquem, almenys, alguns moments capitals.

El scherzo. Tal com ja dèiem en el nostre article anterior, la imatge cinematogràfica amb la seva mobilitat ha pogut donar un espectacle capaç de sincronitzar amb la música frenètica i d'una lleugeresa impalpable de Mendelssohn. Després d'un preàmbul que fa una impressió profunda i en el qual assistim al poblament del bosc pels elfs, nimfes i gnoms que acuden de tots indrets, i que mostra la personificació dels aspectes diversos de la natura, el scherzo íntegre de Mendelssohn dona lloc a un desplegament feliç del ballet.

Puck. De tot aquest món fantàstic que governen Oberon i Titània i les comocions del qual tanta ressonància tenen en el curs de les estacions i en el curs de les passions humanes, destaca Puck, que és l'esperit de facècia en acció. El jove i simpàtic actor Mickey Rooney s'ha encarregat d'aquest rol, que és, com podeu suposar, una de les més grans amenitats del film. Les darreres escenes, en les quals mima d'una manera burlesca la conducta dels amants perduts, són d'una graciositat que desafia tota descripció.

El duo de Bottom i Titània. Serà curiós de veure com el gros públic es pendrà aquest episodi. La gran beutat d'Anita Louise bressant i acaronant amorosament el cap d'ase de James Cagney. Quin patetisme! Quin extravagant aiguabarreig de tragèdia i comèdia.

James Cagney ha fet ací el seu millor rol. És enorme, indescriptible... Primer pel tacte, després per la vista — en les aigües del rierol —, Bottom descobreix que té el cap d'un ase. Ja ho veureu, és senzillament una interpretació insuperable.

La disputa de les amants. I bé, no essent possible allargar més aquest article, citem encara i com a cita indispensable, la disputa de les dues amants, Elena i Hermia, disputa atadaa pels rivals Lisandre i Demetri. Quin brio, quin ritme en el diàleg, quina interpretació de més fogosa vehemència! Ens imaginem que aquest serà un dels moments que el públic assaborirà amb delectança.

Hauríem volgut parlar també de la cooperació de la música, del treball de Korngold en la confecció d'una partitura al servei d'aquest espectacle tan saturat precisament de suggerències musicals. Al costat de l'obertura i de la suite d'El somni d'una nit d'estiu, han estat utilitzats algunes romances sense paraules (Cant de primavera, Barcarola, La Piladora), un motiu de la Simfonia escocesa i el Rondó capritxós per a piano, que procura un dels moments més fantàstics de la pel·lícula.

Terriblement incomplet aquest article, el voldríem resumir dient: aneu a veure El somni d'una nit d'estiu. És un film que no s'assembla a cap més. És l'obra més ambiciosa que ha posat en marxa el cinema. És un espectacle meravellós que porta una música immortal.

JOSÉ PALAU

Films estrenats

CATALUNYA. — F. Gargallo, l'autor de Sor Angèlica, sap manipular amb habilitat de prestidigitador la desigualtat social, l'amor maternal, el fetixisme de la virginitat considerada com un capital d'honor, els amors contrariats, els infants víctimes innocents i tots els elements que emocionen sempre l'ànima popular. Ara ha escrit l'argument d'El vuitè mandament. Un assumpte basat en un d'aquells standards sentimentals que entredreixen més la massa — la diferència de classes —, i en el qual els pobres i els rics, els bons i els dolents, la

tracten aquesta mena d'obres amb una barreja finíssima de tendresa i d'ingenuïtat adorables. La petita coroneta i Anila la de pèl roig són films exquisits que no oblidarem fàcilment. I segon, perquè aquests deliciosos i minúsculs fenòmens no fan comèdia, sinó que la viuen. Ara hem vist un d'aquests infants prodigi, una petita gran actriu veritablement notable, Jane Withers, en La reina del barri, una historieta rosa d'una candidesa gairebé revoltant, però divertida de debò, i explicada amb molta gràcia i molta sensibilitat.

Claudette Colbert

TIVOLI. — Aquell Comte de Montecristo, en el qual els bons són perseguits amb una ira implacable i els dolents castigats amb una meticulosa i un refinament engrescadors, ha estat portat per primera vegada a la pantalla parlada per Rowland V. Lee. Si exceptuem un deliciós procés a l'americana que clou el film, aquest, molt mogut i variat, molt distret, ha estat tractat amb una certa dignitat, amb sobrietat i propietat.

COLISEUM. — Mons privats és una història d'amor, de gelosia professional, de coqueteria perversa i de follia, que transcorre en un asil d'alienats. Aquest film és una pintura molt profunda d'ànimes i del xoc entre dos sistemes de guarniment, plena de matisos psicològics i amb dos o tres fragments trasbalsadors.

Charles Boyer, que reix ací la seva millor interpretació americana, i la intel·ligentíssima Claudette Colbert, són els protagonistes de Mons privats.

SEBASTIÀ GASCH

comèdia i el drama, s'enfronten amb una simetria de mestre de cases a la qual el gran públic és sempre molt sensible. El conegut operador Porchet pare, convertit en director, ha explicat aquest argument sense audàcies tècniques ni accent personal, però amb honestat de bon artesà i molta correcció.

MARYLAND. — Stradivarius és la història d'un gran amor i d'un violí, la primera meitat de la qual ha estat narrada amb sensibilitat i gust, pudor i finor, distinció i estil, qualitats no gaire corrents en el cinema alemany, que cau sovint en les exageracions i la pallassada afectada, en l'absència de tacte i de mesura. La segona meitat, afeixugada per trossos de documents de la guerra molt borrosos i per retalls de diari, és més matussera.

FANTASIO. — Shirley Temple, Edith Fellows, que fou la gran revelació de Successi una vegada, Ann Shirley... Aviat hi haurà una criatura precoç a cada cantonada. Aviat n'hi haurà més que un foc no en cremaria. Però per nosaltres ja poden anar fent. No pensem pas queixar-nos d'aquests ús i abús. Primer, perquè els americans

ASTORIA. — Tret d'una novel·la de Pierre Mac Orlan, La Bandera, film realitzat per Duvivier, ens presenta un home que, fugint d'un crim i d'un xivato que l'empeita per a cobrar la prima, s'allista al Tercio Extranjero, ple de gent com ell. La defensa d'un fortí els transforma tots en herois. Duvivier sap bellugar les multituds i la camera. Els interpretats, en general, ben triats, fora d'Annabella, que no té la corda dramàtica.

Però hi ha un altre aspecte del qual no podem parlar com voldríem, i no el volem pas passar per alt.

Aquesta pel·lícula, glorificadora del Tercio, és llàstima que no pogués ésser estrenada a Barcelona totze mesos enrera. De totes maneres, li augurem un èxit clamorós en els cinemes de les barriades populars i, encara més, a Astúries, si és que gosen projectar-l'hi.

J. C.

Des del setembre, compreu el 15 de cada mes
CINE-STAR
magazine cinematogràfic

PUBLIC-CINEMA
Passoig de Gràcia, 57. - Telèfon 70681
Sessió contínua de 11 matí a 1 matindrada
SEIENT: UNA PESSETA

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges U. F. A. exclusiu
CAMPIONS DEL TRAMPOLI
Esportista de Paramount
LA ENERGIA DE LES PLANTES
Meravellosa documental U. F. A.
NOTICIARIS D'ACTUALITAT
MUNDIAL segons visió PARAMOUNT
i ECLAIR JOURNAL; exclusiu.
EL JARDI DE MICKEY
Segons Mickey Mouse, a tot color

FANTASIO

DEMA ESTRENA

El primer film de

Max Schmelling

la creació més deliciosa de

ANNY ONDRA

**DILLUNS ESTRENA
COLISEUM**

Un film musical
com deuen ésser

Una pel·lícula divertida que veureu amb plaer i que torneu a veure encara amb plaer més gran

ES UN FILM **Paramount**
Director: Franck Tule

DEMA ESTRENA

Sacrificà molt més que la seva vida. Sacrificà la seva honra i el seu amor per la societat en perill

FEMINA

CINEMA CATALUNYA

A diari, una aglomeració de públic per a admirar el film de la màxima emoció

Argument de **F. GARGALLO**
(Autor de Sor Angèlica)

EL TEATRE

AVUI, AL PRINCIPAL

«Doña Rosita», de García Lorca

Pels darrers dies del passat octubre, abans que marxés a València la companyia de Margarida Xirgu, obligada per anteriors compromisos a interrompre la brillant temporada que portava a cap al Teatre Barcelona, García Lorca va tenir la gentilesa de fer-nos conèixer *Doña Rosita la soltera o el llenguatge de las flores*.

*blando cuerno de metal
mientras los aires se van,
en la raya de lo oscuro
se comienza a deshojar.*

Solament en aquests pocs versos que canten la vida tendra i efimera d'una flor hi ha condensada tota la comèdia, que és la vida d'una dona, com aquella mateixa flor, tendra i efimera.

La lectura de «Doña Rosita», pel seu autor, al Teatre Studium

de la Xirgu, pel propi autor. L'acte, després de tota afectació solemnia, va tenir lloc al Teatre Studium.

García Lorca va presentar-se amb l'única forma de la formació teatral de la Barraca, que és una senzilla granota blava. En un farcell, però, portava, acuradament plegat, el vestit que en diríem de paísà, per a després d'oficiar.

Tothom féu rotlle al voltant d'una petita tauleta, sobre de la qual hi havia les quartilles i una copa d'aigua amb un bolado, detall potser casual, però que començava a donar un clima esciànt al tema de la comèdia i a l'època del seu ambient poètic.

—Acosteus-vos més!—va pregar a tots—. La distància que queda entre vosaltres i jo em deixaria massa sol amb l'ansia d'arribar-vos al cor.

Seguidament, i amb un to apassionat i amb aquella veu càlida tan acostumada a produir emocions, va començar:

*Cuando se abre en la mañana,
roja como sangre está.
El rocío no la toca
porque se teme quemar
Abierta en el mediodía,
es dura como el coral.
El sol se asoma a los vidrios
para verla relumbrar.
Cuando en las ramas empiesan
los pájaros a cantar
y se desmaya la tarde
en las violetas del mar,
se pone blanca con blanco
de una mejilla de sal,
y cuando la noche toca*

Es la vida, només, d'una dona que perd la noció del temps, submergida en l'encís del record d'un amor absent.

No passa més ni menys; no passa res, més ben dit. És una comèdia dramàtica on tot passa cor endins. Un drama on el tràgic no té una forma plàstica ni aparatosa.

Solament passa una alenada de temps fent volar els cors i les il·lusions, i la seva acció terrible i imperiosa és l'acció de tota la comèdia.

A més a més, hi ha dins aquesta comèdia íntegrament poètica, l'acció de l'expressió, el llenguatge de les flors:

*Son celos el carambuco,
desdén esquivo la dalia,
suspiros de amor el nardo,
risa la gala de Francia.
Las amarillas son odio,
el furor las encarnadas,
las blancas son casamiento
y las azules moriaja.*

Es el llenguatge de Doña Rosita, que fa, sota l'ombrella de l'enyorança, la contradansa del temps que passa sense esperar per sobre de l'esperança mateixa, aturada superfluament davant el mirall de la fe en la beutat i de la poca fe en la fi total de la mort de totes les coses, de la fi de la vida de totes les flors.

Es el llenguatge de les flors i l'encís de llur fragilitat, el pal·liatiu que atenua les petjades del temps que està a l'aguait de l'hora de mustigar-ho tot.

*—Madre, llévame a los campos
con la luz de la mañana
a ver abrirse las flores
cuando se mecen las ramas.*

A la fi de tant esperar, arriba la desesperança i Doña Rosita, desproveïda ja, fins i tot, del llenguatge de les flors, parla en una prosa amarga que encara té un regust de poesia i es retroba aturada com una ombra veïllant la llunyana frescor de la joventut borrosa ja, com la cua d'un estel llamant com un desig.

—Pero lo sabían todos y yo me encontraba señalada por un dedo que hacía ridícula mi modestia de prometida y daba un aire ridículo a mi abanico de soltera.

Jo vaig pensar: —Aquesta comèdia hauria de decorar-la Grau-Sala.

Ja estan fets els decorats, però Grau-Sala només ha fet el cartell.

Això només és dit per tal d'arrodonir la idea que voldríem donar al lector del que és *Doña Rosita la soltera o el llenguatge de las flores*, la nova comèdia de Federico García Lorca que avui precisament s'estrena al Principal Palace.

Rivas Cherif, que ha donat forma material amb l'impuls de la seva intel·ligent direcció a l'obra, ens ha dit:

—Els figurins, per a resumir la nostra idea, només us diré que els hem volgut en vers. Són fets a Barcelona i han estat projectats per Manuel Fontanals. La música, que és un element primordial de la comèdia, rimada tota ella amb aire de vals, és original del mateix García Lorca, harmonitzada per l'actor Jordà, que tants èxits ha obtingut en la nostra formació en aquests menesters tan delicats com essencials, i ara més essencials que mai.

«Margarida Xirgu, en el transcurs de la posta en escena d'aquesta delicada comèdia, ha experimentat, més que en cap altra ocasió de la seva llarga vida escènica, una irresistible emoció en assimilar l'abassegador força poètica del seu paper de personatge primordial d'aquesta nova producció de l'autor que tants èxits personals li ha sabut definir.

Volem córrer el risc, si és que n'hi ha, d'assegurar que *Doña Rosita* és la millor producció que com a poeta ha donat fins avui García Lorca al teatre.

ERNEST GUASP

LLANTERNA

La Companyia Catalana de Drama i Comèdia

Dijous de la passada setmana feia la seva presentació a la Sala Studium la Companyia Catalana de Drama i Comèdia que dirigeix l'incansable Enric Lluelles.

La companyia té en projecte estrenar en sessió especial a la nostra ciutat cada una de les obres que ha de representar en la campanya per terres catalanes.

Al volt de Lluelles hi ha acoblats Enriqueta Torres, Isabel Estorc, Anna Peris, Frèria Coscolla, Isabel Roldan, Josep Clapera, Antoni Alarma, Ferran Capdevila, Josep Maria Plandolit i Cosma Roldan.

La vetllada d'avui fa vuit dies tenia per objecte donar-nos a conèixer la nova formació amb la representació de *Cors de dona*, de Santiago Rossinyol, obra sentimental i tendra, en la qual més que per al lluitament d'una figura principal, hi ha lloc per a un esforç de conjunt i d'homogeneïtat. Aquest esforç ha assolit el seu objectiu amb una interpretació sense falla, digna de tot aplaudiment i esperançadora pel que fa a la de les altres obres que la companyia ens ha de fer conèixer successivament.

Per al dijous de la setmana entrant, a la mateixa Sala Studium, la Companyia Catalana de Drama i Comèdia ens té anunciada l'estrena de la traducció de *Marxants de Glòria*, de Pagnol i Nivoix, i per a més endavant la de la comèdia *L'home que fuig*, d'Antoni Cases.

El conseller gestor de Cultura, senyor Lluís Duran, amb la seva munificència habitual, ha concedit a aquesta companyia, per ajudar-la en la seva tasca, una subvenció de quatre mil vuit-cents pessetes.

Shakespeare i els amateurs de la F. N. E. C.

No se'ns podia presentar sota més bons auspicis aquesta novella formació d'amateurs que amb la representació de la bellíssima facècia shakespeariana que ens oferi la nit del dissabte passat a la Sala Studium.

La nit de reis és com poques comèdies del gran anglès apta per a ésser interpretada per un estol de joves entusiastes com aquest de la F. N. E. C. La seva acció moguda i alegre, l'encavallament de les intrigues que en ella es descabdellen, la frescor i l'entrenament en què està escrita, són un seguit de condicions que havien de sol·licitar necessàriament l'atenció d'aquests estudiants.

Ens cal assenyalar, de la interpretació, potser una mica de lentitud en algunes escenes, delatadora de la falta d'assaigs, i, en el recitat, una excessiva difongiació a la castellana (d'un gran mal efecte en el vers), com a defectes principals que assenyalaríem a aquesta representació.

La presentació, molt bella i ajustada quant al vestuari. Ens sap molt de greu no poder dir el mateix dels decorats.

Les músiques que acompanyen aquesta obra, en la part de corda foren ben escudades—composicions antigues, molt adequades—per elements de l'Escola Municipal de Música; en la vocal (les cançons del bufó), delicadament cantades per Enric Moreu.

De la traducció, no cal dir més que és la de Carme Montoriol; en la representació ens fou donada en tota la seva integritat, un motiu més d'elogi i aplaudiment pels que han projectat i dut a terme aquesta representació.

J. C. i V.

First National
Warner Bros.
presentarà
al

Maryland

la producció de
Max Reinhardt

El
Somni d'una
nit d'estiu

obra de
Shakespeare
música de
Mendelssohn

Sols per un número limitat
de sessions

Totes les localitats es desparten
amb anticipació. Poden reservar-
les des d'aquest moment

EL TEATRE A PARIS

«La guerre de Troie n'aura pas lieu», de Giraudoux

Quan, finalment, Hèctor ha aconseguit convèncer el «desabusat» Ulisses que hi ha manera d'evitar la guerra entre Troia i Grècia, Ulisses se'n va, però abans de marxar fa constar el que l'ha decidit:

—Je viens d'apercevoir chez Andromaque le même battement de cils de Pénélope.

Aquesta és la poètica conclusió d'un llarg

—L'honor nacional està en joc.

Per això Ulisses sabia que eren tan llargs els quatre-cents passos que el separaven del vaixell. I Hèctor, que ha suportat estoicament totes les injúries dels seus i les provocacions d'Oïax, un militarot de l'ambaixada grega, no pot aguantar-se més quan en el darrer moment veu tota la seva obra pacífica amenaçada pel poeta Demokos, que li avalota el poble. Hèctor l'occeix d'un cop de llança.

Però, abans de morir, el poeta trobarà la manera que no li escamotegin la seva guerra.

—Venjança! — crida —
Oïax m'ha ferit!
—No, que he estat jo! —
diu Hèctor.

Però és inútil. El poble empaïta el soldat grec i el linxa. La guerra de Troia serà.

No obstant, Giraudoux ha titulat la seva obra amb la primera frase de la comèdia:

—La Guerre de Troie n'aura pas lieu... — diu Andròmaca a Cassandra quan s'aixeca el teló sobre aquest decorat que la llum blava d'Àtica magnífica. Assistim a la història de l'home menat a la guerra i morint sense motiu, de l'home sotmès al més absurd dels destins, a la més lletja i més inútil de les morts. Hom caça al vol els mots que diuen aquests grecs, aquests troians de Giraudoux. Són magníficament venjats i llur accent modern no és pas dissimulat. Però, com isolar-los del moviment líric que se'ls emporta?

L'estil de Giraudoux! Fet d'una prosa sòlida i esclatant, on cada mot és just i precís, estil de teatre, ferm com l'acer. Alguns mots, densos d'ironia o d'amargor, tenen una sonoritat inoblidable i hom ha escrit poques coses tan belles i tan valentes com el discurs als morts que pronuncia Hèctor.

Cal veure com Jouve diu aquest discurs fervent, dolorós i ombrívol!

Fa l'efecte, a estones, que Giraudoux pensa tot somiant o jugant, però els seus miralls encogadors reflecteixen imatges vivents. Aquesta vegada el maquilatge amb el qual guarnex el seu pensament, és a dir, la virtuositat, la riquesa d'un estil brillant com mai, no arriba pas a amagar la duresa del rostre que cobreix. Giraudoux ha posat l'estre meravellós del seu art al servei d'una noble causa. Si els personatges que fa sortir en escena fossin homes d'avui dia i els fes dir les mateixes coses que posa a la boca d'aquests grecs i troians arrencats capritxosament de la història i de la llegenda, la seva obra hauria produït un escàndol sense precedents. Aquesta pura obra d'art hauria estat considerada intolerable i subversiva.

Lloem l'enginy del poeta que l'ha feta possible!

JOSEP M.ª PLANES

P. S. — L'autor de les maquetes dels decorats, és el català Marian Andreu.

CAPITOL

Sessió contínua de 4 a 12'30

MARYLAND

Tots els dies

presento
EPISODIO

l'únic film
que
reflecteix
fidelment el
vertader
ambient vienès
de la
post-guerra

LES ARTS I ELS ARTISTES

Una exposició de primitius catalans

Actualment hi ha oberta a les Galeries Valenciano, a la Plaça de Francesc Macià, una exposició de retaulles de pintura catalana del segle XV importantíssims. Cal registrar aquest fet amb tots els superlatius perquè és indubtablement el principal esdeveniment de la vida artística barcelonina d'aquest any que ja es troba a les acaballes. Una dotzena de taules figuren en aquesta

el Sant Joan Evangelista i la Nativitat en què, caldrà convenir que seran del debut de la carrera artística d'aquest mestre; no per això són obres inferiors, ans superiors a moltes d'altres tingudes per borrossianes de la maduresa del mestre. Hi ha en elles ressaltos de l'art més pur, més delicadament florentí o sienès del segle XIV. Cal cridar particularment l'atenció sobre l'escena de

des del punt de vista colorístic, sobretot des del punt de vista pueril dels pintors primitius, es troba ací magistralment pintat, infinitament millor, més fi, més ric el color, que en les vestidures inflamades i que en les carnacions de les persones santes. No sembla sinó que en aquesta taula hagin intervingut els pinzells de dos pintors de diferent talent.

Pertanyent a aquest retaule veureu en l'exposició en què (si ja no és closa en sortir la present informació) el calvari que rematava el retaule borrossianenc. No en direm les excel·lències de por de rebregar els superlatius: és una composició giottesca, això és, de l'escola de Giotto que conserva la unció i la ingenuïtat del mestre, però amb un lleu avenç tècnic.

Segueixen segurament en importància les tres taules on es representa Sant Martí, Sant Jeroni i Sant Sebastià, procedents de Lleida, i atribuïdes a l'enigmàtic Mestre de la Paheria; tres obres grandioses, sense paradoxa, dintre una tímidesa i una exsangüïtat finament estilitzades a la manera dels primitius anglesos del final del segle XIV i de la primera meitat del XV. Les tres taules seran d'aquesta data darrera. La taula del mig, la que representa Sant Jeroni, sembla un Picasso de la tongada romàntico-realista... però reeixit i sincer.—Romàntico-realista?... Si, senyors: el realisme i el romànticisme de vegades van plegats, com és el cas de Delacroix; ja nasqueren bessons antiacademistes.

Cal fer menció seguidament dels retaulles d'un retaule de Sant Pere, procedents del poble de Cubells i atribuïts a Pere Serra, però que, a manca de documentació, es poden donar al taller dels Serra. Obra important també, obra de museu. Els altres retaulles que manquen es troben a la col·lecció Bosch i Catarineu, actualment en dipòsit al Museu Municipal, on figuren com de mà del propi Pere Serra...

Obra ja més basta, però interessant, des del punt de vista arqueològic, és un tros de retaule de la Vida de la Verge, atribuït al recentment descobert pintor quatrecentista Pere Espalargues. Aquest bocí de retaule es descompon en quatre retaulles. Cal observar que sols un dels quatre o cinc retaulles del retaule del taller dels Serra es troba exposat; els altres, per manca d'espai, es troben reconduïts a la mateixa galeria d'art antic. En el reconduït hi ha, entre altres coses admirables de pintura

Les exposicions

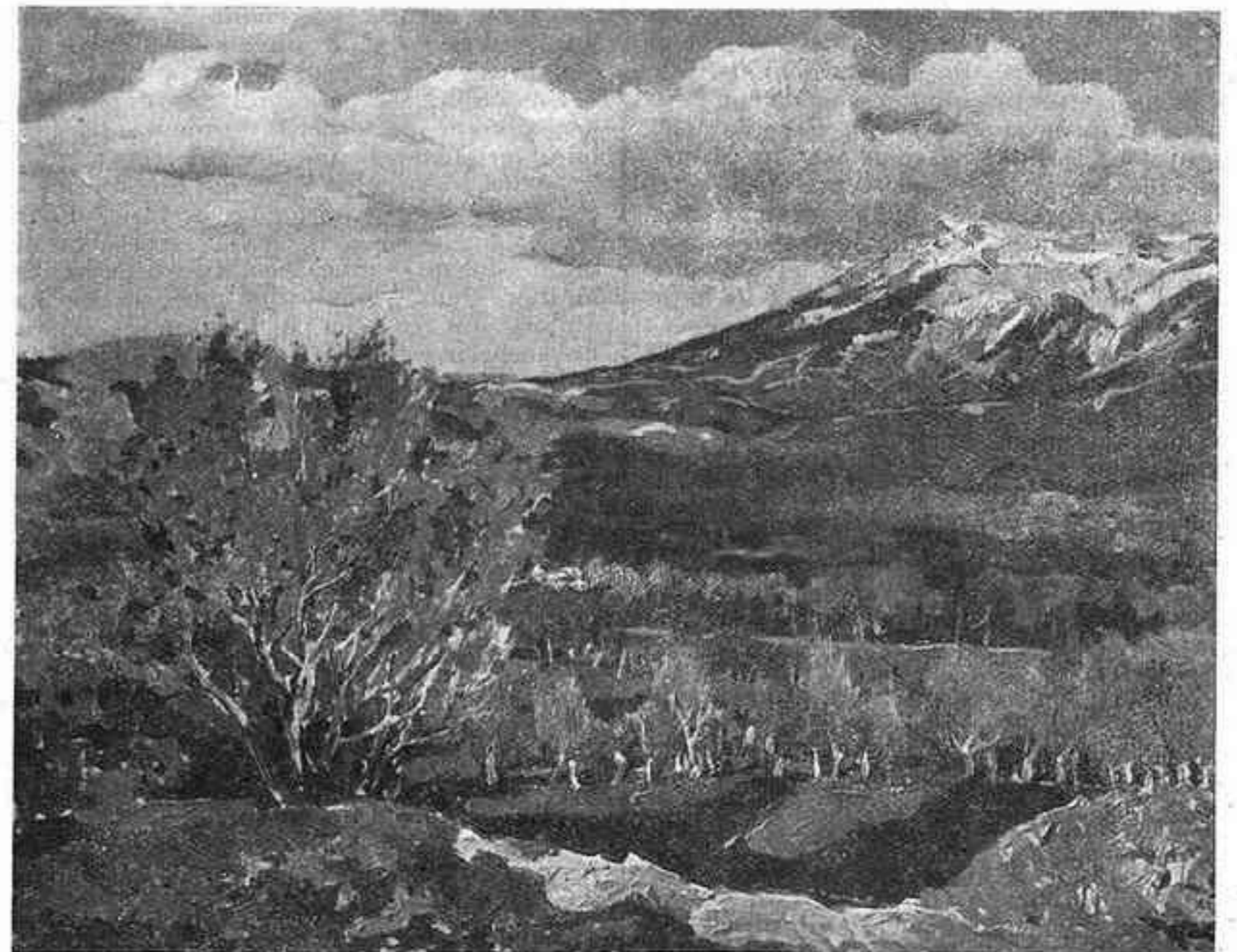
Josep Puigdengoles

Josep Puigdengoles s'ha permès el luxe d'anar una mica més enllà del que constituïa l'essència del seu caràcter pictòric. Sovint havíem cregut d'ell que havia donat de si tot el que les seves ambicions permetien. Un lluminarista, un excel·lent lluminarista, que elaborava els seus quadros amb la rara precisió del nat en aquest procedir i enmig d'una fuga considerable. Li havíem assignat el paper del que ten

El cas de Carles Blai, expositor de joellers i argenteria a les Galeries Syra, és el primer que registrem en la present temporada.

Tota l'exposició mostra la qualitat artística que sovint d'art pur de la pintura no obté. Ella ens presenta un artífex, enamorat de l'ofici, que lluita traçadament per la creació.

Carles Blai té la gràcia de saber administrar bé el color entre les peces que manufactura, excel·lent en la consecució de la personalitat.

J. Puigdengoles — «Tarda d'estiu»

plena joventut es tanca les portes per a tota novetat.

Així, davant el fet d'un Puigdengoles que deixa entreveure altres camps d'extensió, ens veiem obligats a assenyalar-lo com l'home que encara no ha esgotat les possibilitats expressives.

Era un intent del pintor de fer-se amb tota la justesa dels grans panorames. Repetidament havia insistit a superar les dificultats inherents al gènere.

Es el que fa més efecte en l'exposició que té oberta a la Sala Barcino. Ha aconseguit fer vibrar l'aire i donar profunditats i matisar perfectament.

L'important és que l'autor ha reeixit en la major part de teles de grosses proporcions fent aquell pas que assenyallàvem i mostrant una elasticitat i envergadura de la qual havíem dubtat.

Creiem que el millor elogi és aquest. Donar per no acabada, sinó iniciada, l'etapa del gran paisatge, en el qual impera l'ordre i l'estudi aprofundit de les llums i un gust especial a abordar el problema i resoldre'l.

Josep Civil

L'aquarellista Josep Civil exposa a la Sala Busquets un extens reportatge pictòric de Mallorca, que a més de l'illa de la calma ja és també l'illa dels aquarellistes. Gairebé totes les obres reproduïxen aquells moments dolços de llum, propis perquè la tècnica de l'aiguada ofereixi tots els seus efectes. Matinades rosades i sols plans de tarda són atacats per Civil amb la traça que li és de consuetud, amb la qual es fa amb bones traballes, pleròriques d'encert i de prima simpatia.

A recordar, especialment, les pintures marcades amb les numerals 11, 16 i 18. Aquesta darrera, trasumpta d'un ram de crisantems, és, sense dubtes, la que amb més solidesa resumeix el títol de mestre aquarellista del seu autor.

Carles Blai

Enmig del devesallat d'exposicions de molta pintura que no respon a cap altra necessitat que la d'un frenetisme irresponsable, l'aparició intermitent de les exhibicions de bells oficis, adquireix un aire important que advoquem perquè sigui valorat i estimat en el molt que es mereix.

L'artífex, generalment, toca molt més de peus a terra que la immensa majoria de pintors grisos, i en resulta un prometi d'interès creixentíssim que és llàstima no poder tractar amb més assiduitat.

Abusa una mica de l'enfarfec, sense, però, recoure en barroquismes, i si corregís aquesta lleu tendència de l'enriquitament sistemàtic, la seva obra, que ja és bona d'ofici, creixeria notablement. Són a remarcar l'e-

J. Jaén Díaz — «Ausu»

legància i la ponderació amb què executa l'argenteria.

J. Jaén Díaz

L'esponerosa activitat artística canària ens ha enviat un nou element de judici, amb l'exposició que té lloc a les Syra a càrrec de l'escultor Jaén Díaz.

Aquest ens presenta un aspecte d'inquietud expressionista i un altre aspecte d'escultura bibelotesca en la qual excel·leix completament.

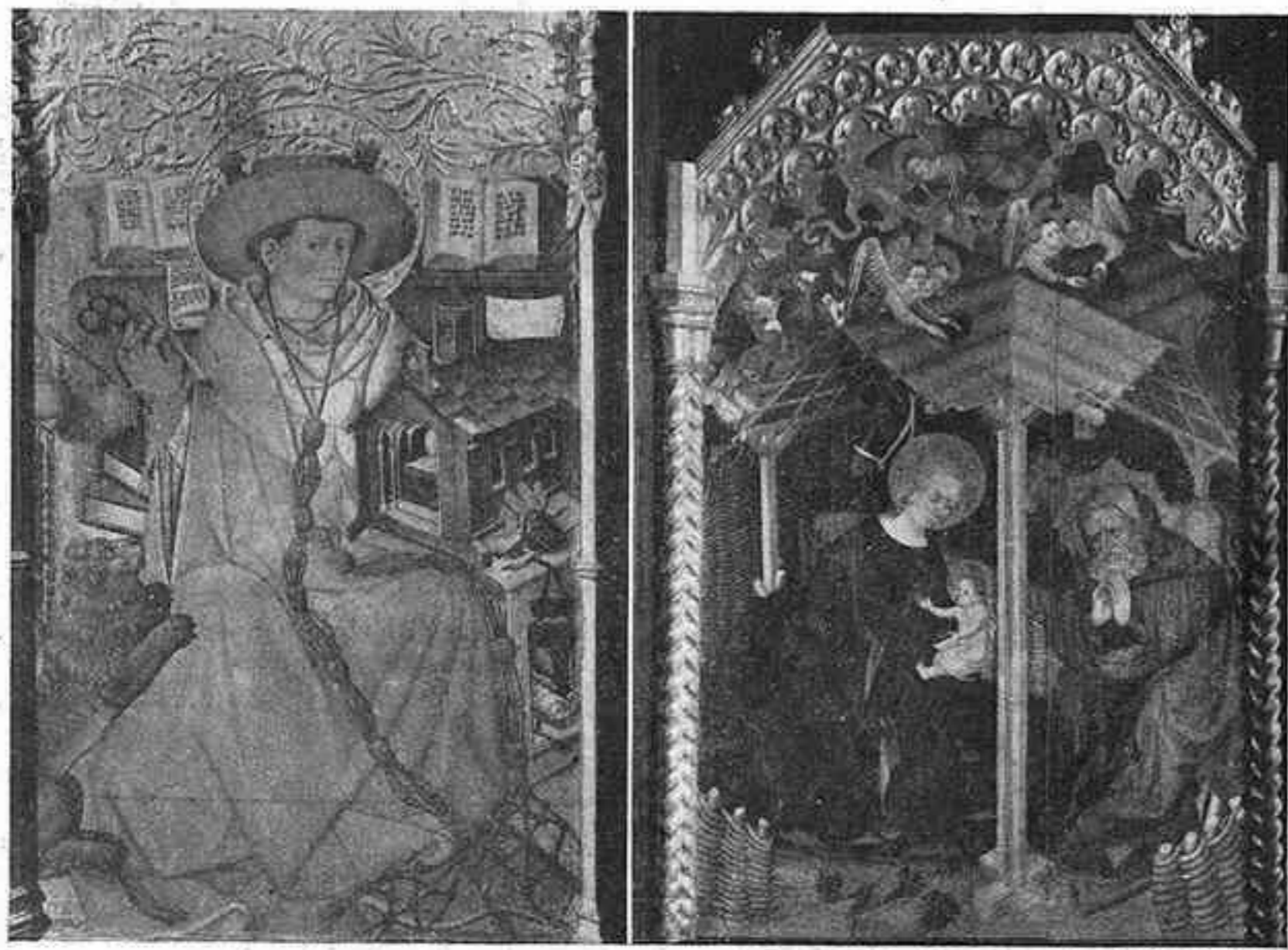
En la primera figuren, en diverses matrièries, obres de forts ancestralismes, fermament vinculats al camp d'inspiració de la terra. En aquests els obrers hi són transcrits amb aquella mica de parentiu que el desgraciat art proletari ha inoculat als comentaristes anti-Millet d'aquest gènere.

Innègablement hi ha força en les obres de Jaén Díaz, força que es transforma en bona delicadesa i bon gust en la sèrie d'aus tallades en fusta i que són les que pertanyen al segon aspecte esmentat.

Es un bon camí que l'artista té a seguir. Troba en ell encerts remarcables, fusió d'estilista i de naturalista que dona caràcter personal a les realitzacions.

Jaén Díaz tanca l'exposició amb un retrat en guix, notable.

ENRICH F. GUAL

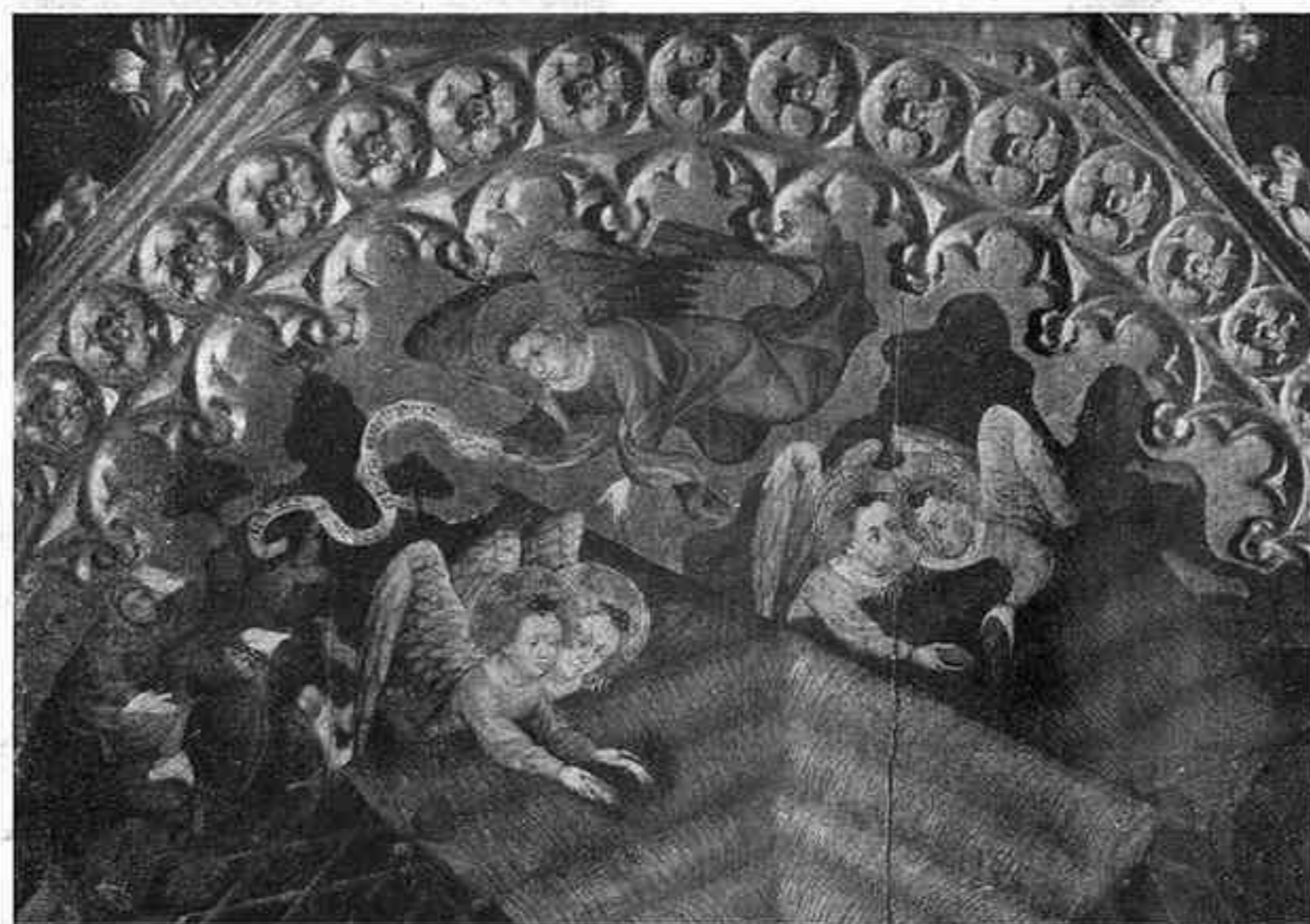
A l'esquerra: «Sant Jeroni», del Mestre de la Paheria (col·lecció particular barcelonina). — A la dreta: «La Nativitat», atribuït a Lluís Borrassà (col·lecció particular barcelonina).

exposició, totes elles interessants, la majoria valuoses, però valuoses immensament: es tracta de primitius catalans de primera categoria.

Destaquen en primer lloc dos fragments d'un retaule atribuït a Lluís Borrassà, procedent de Tarragona. Si són d'aquest autor

l'anunciació als pastors que sobremunta la de la Nativitat. En cap taller contemporani d'Itàlia no es trobaria res superior a aquesta moguda i equilibrada composició, robusta i delicada alhora; graciosa i realista adhuc en la figura excelsa de l'àngel anunciador. Els ropatges d'aquestes figures són un encís de dibuix, d'estil, d'aquell anomenat estil internacional del segle XIV.

En aquesta obra magna hi ha un contrast colorístic que té molt interès. Com

Part superior de la taula de «La Nativitat», atribuïda a Lluís Borrassà

tots els primitius, l'autor d'aquesta taula té un sentiment simplement decoratiu del color; arranja i harmonitza els colors amb un gust encertat i amb força gairebé exaltada; en detall, però, us adoneu que el color no és sinó una juxtaposició del que en podríem dir el *to local* de cada objecte. Els pintors entenem per *to local* el color dels objectes segons la idea vulgar del color, en virtut de la qual un mantell vermell és de color vermell en els indrets mig colorits, vermell clar en les parts vivament il·luminades, i vermell fosc (que va fins al negre) en les no il·luminades. El pintor modern considera el *to local* d'una altra manera que aquesta tan simple del vulgar, dels infants i dels primitius; per al veritable pintor modern, des de Rembrandt almenys, el *to local* d'un vestit vermell, posem per cas, pot arribar a no contenir ni un mil·límetre de color vermell; en tot cas, està compost d'una infinitat de tons vermells, adhuc violetes, grocs, terres, ocres, verds, etc., barreja policromia més o menys ostensible, més o menys reeixida, policromia imposada a l'aguda sensibilitat del bon pintor modern per la coloració dels altres objectes que envolten el que el pintor representa sobre la tela. En virtut d'aquesta subtilíssima i sovint reconduïda policromia de reflexos, el pintor pot ajudar-se a expressar, amb les qualitats variades dels objectes del món exterior, llur pregonesa perceptible però real. Doncs bé, aquesta percepció subtil i transcendent del color que els primitius copsen molt rarament, en aquesta Nativitat, on dominen els tons locals vulgars propis de tots els primitius, es troba maniobrar exquisidament en la dicció de les capes dels pastors: llur burell, tan ingrat d'expressar

i escultura, un Sant Joan Baptista, amb donadors, molt valuós, obra probablement valenciana, databe de les acaballes del segle XIV; així mateix podria provenir d'un bon taller senès. Obra singular, fina i terrible com escau al Baptista enderiat en l'escapament, devorador de llagostes de rostoll i amarquistes precursor. Els primitius valencians ja haurien de trobar-se a primer rengle de la pintura europea medieval si els historiadors i crítics d'art antic tinguessin més olfacte. Com es parlaria aleshores d'aquest Baptista escabellat!

(Segueix a la pàgina 8) JOAN SACS

Galerias d'Art

SYRA

Objectes per arbres de nadal

SOLEDAT MARTINEZ (pintura)

Inauguració dissabte

Diputació, 262 — Telèfon 18710

BUSQUETS

MOBLES OBJECTES D'ART I DE FANTASIA

SAIZ DE LA MAZA (pintura)

JOSEP CIVIL (Aquarel·les)

R. CORTES (pintura)

Inauguració dissabte

Passeig de Gràcia, 36

SALA PARÉS

EXPOSICIO I VENDA

D'ANTIGUITATS

EXPOSICIO I VENDA

DE LA COL·LECCIO DE

JUST BOU

fins el dia 13

SALA GASPAR

Consell de Cent, 323

(entre Rambla de Catalunya i Balma)

MARCS - GRAVATS - MIRALLS I MOTLLURES

CARME OSSÉS

(pintura)

PROXIMA EXPOSICIO

MIQUEL RENOM

(pintura)

inauguració dia 7

La Pinacoteca

MARCS I GRAVATS

DOMENECA CARLES

(pintura)

JOAQUIM MOMBRIU

(pintura)

Inauguració dissabte

Passeig de Gràcia, 34

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER, CALLÍS, 3, 5, 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ES LA CASA MÉS PERFECTIÓNA
DA EN LLIBRES RATLLATS, DE
LUXE I EN TOTA CLASSE D'EN-
QUADERNACIONS. — EFICÀCIA
I ECONOMIA EN ELS EN-
CARREGS. — EN CAS DE URGÈNCIA
DEMANEU-LOS PEL TELÈFON
14856

¡NERVIOSOS!
Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades
GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ
que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la
Neurastènia, impotència (en totes les seves manifestacions),
mal de cap, cansament mental, perduda de memòria, vertiges, fadiga corporal, tremolors, disipèpsia nerviosa,
palpitacions, histerisme i trastorns nerviosos en general de les
dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen agota-
ment nerviós.
Les Gragees potencials del Dr. Solvré, és un element essencial del cervell, medulla i fet el sistema nerviós, rego-
nant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgo-
lats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals
o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc.,
aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Solvré, tots els esforços o exercicis fàcilment
i disposant l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, aferrant a l'extrema vellesa i sense
violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.
Fasta pendre un flascó per convèncer-se'n
Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica
NOTA.— Distribució i transport 0'25 ptes. en segells de correu per al transport a Oficines Laboratoris Sòls-
tanz, carrer del Tor, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tracta-
ment d'aquesta malaltia.

UNA ENQUESTA

Els intel·lectuals i Europa

(Ve de la pàgina 1)

(Noteu que els nazis no volen saber res del que ells en diuen la ideologia francesa, que és doncs la que pagarà totes les despeses de la «fusió».)

Els meus confreres, de totes maneres, podrien oposar-me una raó excel·lent per a explicar que no diuen al món el que haurien de dir-li (cosa que, d'altra banda, no excusa pas que li diguin el contrari): és que el món no els escoltaria.

Però no siguem tan negres. Hi ha un món sobre el qual el clerc pot actuar sempre, la joventut, o, més exactament, la infància.

Una exposició de primitius catalans

(Ve de la pàgina 7)

Esmentem també dues taules amb figuracions de Sant Pau i de Sant Miquel, obres de filiació incerta, les quals deuen pertànyer a un gran retaulo que jo suposaria obra navarresa dels començos del segle xv.

Si hom estrenés una sala al nostre museu amb aquest bé de primitius de primer rang, obres tan belles dintre el gènere, tan ben conservades i tan diferents de la major part de primitius catalans coneguts, hi hauria jubileu de visitants i la premsa s'esgarrigamellaria a divulgar-les.

Es d'esperar que si alguna d'aquestes obres cabdals de la nostra pintura gòtica és alienable (crec que la major part són de propietat particular i les altres poques són difícilment vendibles) l'entitat Amics dels Museus sabrà rescatar-la i fer-la integrar les col·leccions de la ciutat.

JOAN SACS

Els orígens de la civilització europea, on l'autor demostrava que, si no hi hagué mai unitat política europea, hi hagué una civilització europea, és a dir un conjunt de concepcions que, per damunt les fronteres interiors i durant uns segles, regnà sobre la totalitat del continent; que encara a hores d'ara i contràriament al que elles creuen, les civilitzacions de les diverses nacions d'Europa estan determinades molt més per aquesta civilització europea que no pas pels caràcters superficials amb què cada una l'ha marcada.

En suma, us he dit el deure dels clercs per a crear un esperit europeu; us he dit que, en general, no ho fan pas; que en fi, si ho feien, ningú no els escoltaria!

(Copyright Opera Mundi)

La setmana vinent: Paul Valéry.

(1) Per a precisar el que, en el curs d'aquesta sèrie d'articles, s'entén per clerc i per laic, res millor que acudir a qui, en 1927, restaurà aquests termes i els posà en circulació: Julien Benda.

«En tot el que precedeix no he considerat sinó masses, burgeses o populars, reis, ministres, caps polítics, o sigui aquella part de l'espècie humana que anomenaré laica, tota la funció de la qual, per essència, consisteix a perseguir interessos temporals i que no fa, fet i fet, sinó donar el que s'havia d'esperar d'ella, tot mostrant-se cada vegada més únicament i sistemàticament realista.

«Al costat d'aquesta humanitat que el poeta pinta amb una frase: O curvae in terram animae et coelestium inanes, fins aquest darrer mig segle se'n podia discernir una altra, essencialment distinta, i que, en una certa mesura, li feia de fre; vull parlar d'aquella classe d'homes que anomenaré els clercs, designant sota aquest nom tots aquells l'activitat dels quals, per essència, no persegueix fins pràctics, però que, demanant llur joia a l'exercici de l'art o de la ciència o de l'especulació metafísica, a la possessió d'un bé no temporal, en una paraula, diuen en certa manera: «El meu reialme no és d'aquest món».

«Ara bé, a darreries del segle XIX, es produí un canvi capital: els «clercs» es posen a fer el joc de les passions polítiques; aquells que formaven un fre al realisme dels pobles se'n fan els estimulants.»

MUSICA

Rubinstein al Palau de la Música Catalana

D'encà que, ara fa una vintena d'anys, Rubinstein va presentar-se al nostre públic i va gosar donar íntegra l'audició de la suite líbrica d'Albeniz i intentà fer conèixer als habituals del Palau la que aleshores els semblava «revolucionària» música de Ravel

Arthur Rubinstein

i Debussy, cadascuna de les seves breus aparicions, sempre amb alguna novetat als programes, hauria pogut servir per a anar comprovant el progrés de la nostra educació musical, gairebé exactament mesurable a base de les discussions que la seva actuació provocava.

La seva mateixa facilitat a superar obstacles, la seva penetració intel·ligent, el fan com opassar a través de l'obra i presentar-nos-la completament desfigurada. Però quan, al contrari, aconseguí blegar el seu temperament i subjectar-se a les intencions de l'obra, l'efecte és convincent del tot, perquè dona alhora la impressió d'una comprensió total i d'una execució impecable. Tal és el cas en la Gran Sonata de Liszt.

En el programa d'aquest darrer concert, el més interessant eren la sudita Sonata, que gairebé representava una novetat, de tan poc com figura en els programes, l'Allegro Barbar de Béla Bartók i unes primeres audicions: catorze preludis i una polka de Shostakovitch, un compositor rus contemporani. Aquestes obres de Shostakovitch, de les quals el públic va apreciar sobretot la darrera, molt graciosa i fortament ritmada, revelen, tot i llur petita extensió, un gran domini de la tècnica musical i una autèntica inspiració que ens fan desitjar conèixer obres més considerables de l'autor.

Joseph Haydn en 1794

Arribar a un tal resultat de persuasió no era possible més que posseïnt una personalitat molt forta i, al seu servei, unes qualitats pianístiques excepcionals. En primer lloc, cal una comprensió profunda de les obres, i després una facilitat mecànica d'execució que no desdiguí davant de res. I finalment — i aquest és el cavall de batalla de totes les discussions entorn de Rubinstein — cal un control severíssim de les pròpies qualitats, per evitar que s'enduguin el concertista a interpretacions arbitràries, excessivament esquemàtiques o massa de «virtuosos», que traïren l'autor. Això és el que de vegades, per exemple amb el Scherzo de Chopin que figurava en el programa de l'altre dia, ens sembla esdevenir-se amb Rubinstein.

UNA NOVA ORQUESTRA DE «CAMERA»

Un grup d'artistes joves acaba de fundar sobre una base cooperativa, una petita orquestra de camera que dirigeix el mestre Tonel S. Patin. Orquestra de Camera Barcelona 1935, no és pas un nom massa ben trobat, ens sembla; la marxa del calendari anirà malmetent aquest fresc vernís d'actualitat, que en té per quinze dies encara, rigorosament. Però, en fi, el nom no fa la cosa.

El programa ofereix encara dues obres modernes, Tres Preludis, del compositor búlgar Boyan Ikononov i la Simfonieta op. 59, de Roussel. La composició d'Ikononov no és, evidentment, en cap sentit, música típica per a violins. La seva escriptura permetria — i sovint sembla implicar-ho — una tota altra instrumentació. El folklore balcànic presta una nota de color curiosa i atractiva a aquesta música.

La Simfonieta de Roussel és una obra notable. Roussel és un dels mestres més simpàtics de la música francesa actual. La seva veu, d'un home encara jove als seixanta-cinc anys, la seva invenció plena d'imprevist i d'espontaneïtat es manifesten en aquesta obra de la manera més agradable i menys transcendental, en un curiós estil contrapuntístic, figurat àgilment i sense ombra de pedanteria.

El mestre Patin acreditat, una vegada més, excel·lents qualitats de director.

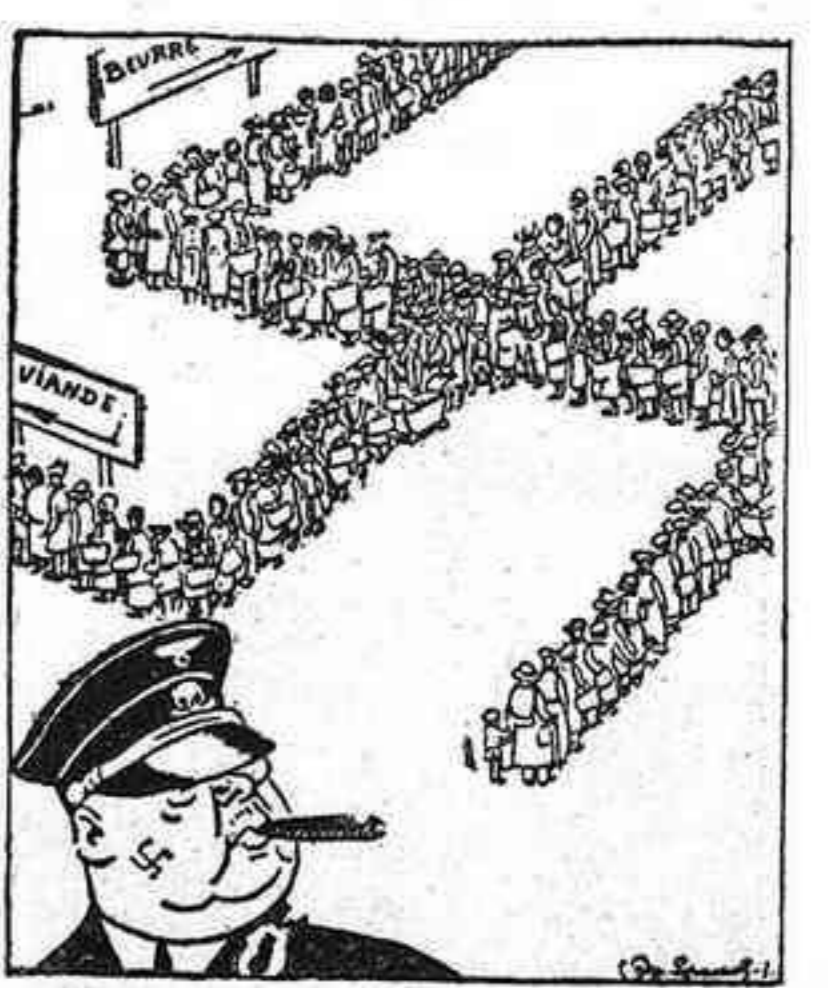

CAMISER ESPECIALISTA EXIT EN LA MIDA JAUME I, 41 Telèfon 44655

EL PETIT ANTISANCIONISTA

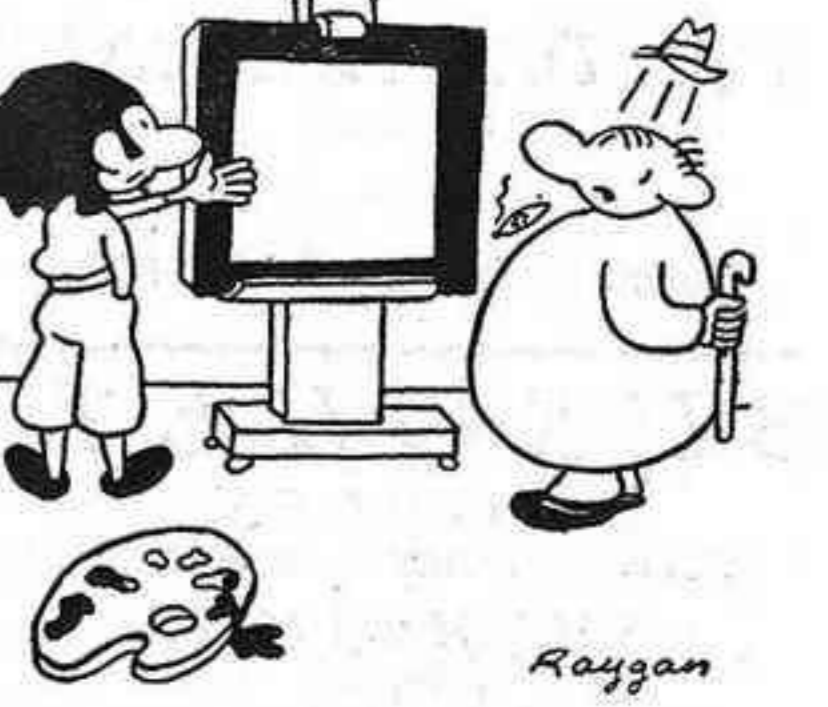
—Per què el porten en triomf? —Ha tingut zero a la classe d'anglès. (Marc' Aurelio, Roma)

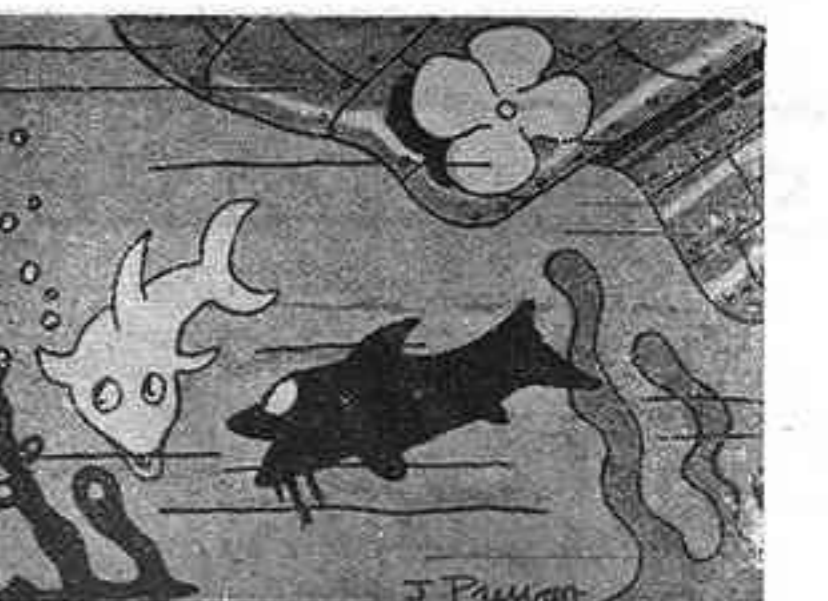
El govern hitleria ha pres mesures contra les dificultats alimentàries. (Izvestia, Moscú)

—No, no hi veieu doble. Es que som besons. —Tots quatre? (Marianne, París)

—Aquí teniu la meua darrera obra, el retrat de l'home invisible. (Le Rire, París)

—Ja'estic tip de macarrons. Me'n vaig a sota la flota anglesa a menjar rosif. (Marianne, París)

GUTENBERG, S.A. Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques. Nàpols, 215 - Telèfon 55723 BARCELONA

Un esplèndid ABRIC de gran qualitat trobarà en els nostres immensos assortits

Sastreria Modelo Rbla. Canaletes, 11

LLORENS RAMBLA DE LES FLORS-30

IMPRESOS COSTA NOU DE LA RAMBLA, 45 BARCELONA